

स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालय

कार्यविवरण

१. नीति, योजना, तथा अनुगमन महाशाखा

१.१. नीति तथा योजना शाखा :

- स्वास्थ्य सम्बन्धी संघीय, प्रादेशिक तथा स्थानीयतहका अल्पकालीन तथा दीर्घकालीन नीति, रणनीति, योजना, निर्देशिका, मार्गदर्शन, प्रोटोकल तर्जुमा गर्ने ।
- नीति कार्यान्वयन, नीतिको मूल्याङ्कन र नीति विश्लेषण गर्ने ।
- असङ्क्रमणीय रोग निदान तथा उपचारका लागि स्थापना भएका विभिन्न स्वास्थ्य संस्थाबीच समन्वय कायम गरी उपयुक्त नीति तयार गर्ने ।
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी नीति तथा अनुगमन मूल्याङ्कन खाका तर्जुमा गर्ने ।
- आवधिक तथा वार्षिक योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा र कार्यान्वयनको मार्गनिर्देशन तयार गर्ने ।
- स्वास्थ्य सुधार नीतिहरूको विकास गर्ने ।
- मन्त्रालय अन्तर्गतका प्रतिष्ठान, परिषद्, समिति परिचालन सम्बन्धमा आवश्यक नीति तथा योजना तर्जुमा गर्ने ।
- स्वास्थ्य क्षेत्र मानव संसाधन सम्बन्धी दीर्घकालीन, मध्यकालीन तथा अल्पकालीन नीति, योजना तथा कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने ।
- स्वास्थ्य सुधार नीतिहरूको विकास गर्ने ।
- मन्त्रालय तथा अन्तर्गतका कार्यालयहरूको साधारण तथा विकास बजेट तर्जुमा गर्ने, गराउने ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरूको लागि आवश्यक पर्ने जग्गा, भवन, फर्निचर, मेशिनरी औजार, उपकरण, सञ्चार साधन सवारी साधन लगायतका भौतिक साधनहरूको योजना तथा आपूर्ति व्यवस्थापन नीति तर्जुमा गर्ने ।
- जडिबूटी संरक्षण, संवर्धन, प्रवर्धन र गुणस्तरीय आयुर्वेद औषधी उत्पादन र नियमनका लागि नीति तर्जुमा गर्ने ।
- आयुर्वेद विभाग र सो अन्तर्गत सञ्चालित कार्यक्रमहरू तर्जुमा गर्ने ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरूको लागि आवश्यक पर्ने जग्गा, भवन, फर्निचर, मेशिनरी औजार, उपकरण, सञ्चार साधन सवारी साधन लगायतका भौतिक साधनहरूको योजना तथा आपूर्ति व्यवस्थापन नीति तयार गर्ने ।
- जनसङ्ख्या सम्बन्धी नीति, योजना र कार्यक्रम तर्जुमा गर्ने ।
- बसाइँसराइ सम्बन्धी नीति, योजना र कार्यक्रमको तर्जुमा गर्ने ।
- स्वास्थ्य क्षेत्र सुधारका लागि वैकल्पिक वित्तीय व्यवस्थापन गर्ने ।
- आर्थिक अध्ययन, अनुसन्धान, नीतिगत तथा कार्यगत अध्ययन गर्ने ।
- स्वास्थ्य कार्यक्रमहरूको आर्थिक मूल्याङ्कन, लागत प्रभावी (cost-effectiveness), लागत लाभ विश्लेषण (CBA) र लागत उपयोगिता (CUA) विश्लेषण गर्ने ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा प्राप्त हुने वैदेशिक सहायताको उपयोग क्षमताको अध्ययन गर्ने ।
- वैदेशिक सहायताबाट सञ्चालित तथा कार्यक्रमको विश्लेषण र स्वीकृत गर्ने ।

- हेल्थ फाइनान्सिङ तथा राष्ट्रिय स्वास्थ्य लेखा सम्बन्धी नीति रणनीति तयार गरि लागु गर्ने ।

१.२. अनुगमन तथा मूल्यांकन शाखा

- स्वास्थ्य कार्यक्रमहरू सञ्चालन पश्चात जनतामा परेको, प्रभाव मूल्याङ्कनको लेखाजोखा गर्ने ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गत सरकारी, गैरसरकारी, अर्धसरकारी तथा समितिहरूबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरूको अनुगमन सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने ।
- अनुगमन तथा मूल्याङ्कन सम्बन्धी नीति तथा अनुगमन मूल्याङ्कन खाका तर्जुमा गर्ने र लागू गर्ने ।
- कार्यक्रमहरूको तुलनात्मक विश्लेषण गरी मितव्ययिता, कार्यदक्षता तथा प्रभावकारिता ल्याउनका लागि आयोजनालाई पृष्ठपोषण दिने ।
- स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रमहरू तथा प्रगतिहरूको विश्लेषण गर्ने ।
- विभिन्न दातृ निकाय बीच कार्यक्रम योजना, बजेट तर्जुमा, समीक्षा र मूल्याङ्कन गर्ने कार्यमा समन्वय गर्ने ।
- स्वास्थ्य सूचकहरूको विकास र समीक्षामा सहयोग गर्ने ।
- आधारभुत स्वास्थ्य सेवाको बारेमा अध्ययन र अनुसन्धान गर्ने ।
- स्वास्थ्य सम्बन्धि आवश्यक अध्ययन, अनुसन्धान गर्ने ।
- नयाँ स्वास्थ्य कार्यक्रमहरूको पाइलट टेष्ट र कार्यगत अनुसन्धान गर्ने गराउने ।
- प्रदेशस्तर तहबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरूको मासिक, चौमासिक र वार्षिक समीक्षा गर्न सहजिकरण गर्ने ।

१.३. चिकित्सा सेवा, शिक्षा तथा अनुसन्धान शाखा

- स्वास्थ्य विज्ञान प्रतिष्ठान, शिक्षण संस्था तथा अस्पताल एवम् विशिष्टिकृत अस्पताल लगायत प्राविधिक शिक्षालयहरूसंग समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- स्वास्थ्य क्षेत्र अन्तर्गतका विभिन्न विधाहरूमा हुने अध्ययन र अनुसन्धानको लागि समन्वय गर्ने ।
- मेडिकोलिगल सम्बन्धि नीति, नियम, पूर्वाधार तथा कार्यक्रमहरू तयार गरि लागु गर्ने ।
- सरकारी अस्पताल, निजी स्वास्थ्य संस्था, मेडिकल कलेज, प्रयोगशाला सेवा, रेडियोलोजी र ईमेजिङ सेवा सञ्चालन र व्यवस्थापन सम्बन्धी नीतिगत विषयमा समन्वय गर्ने ।

१.४. आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा शाखा

- जडिबूटी संरक्षण, संवर्धन, प्रवधन र गुणस्तरीय आयुर्वेद औषधी उत्पादन र नियमनका लागि नीति तर्जुमाका लागि सम्बन्धित निकायहरूसंग समन्वय गर्ने ।
- आयुर्वेद विभाग र सो अन्तर्गत सञ्चालित कार्यक्रमहरूको योजना तर्जुमा समन्वय र सहयोग गर्ने ।
- आयुर्वेद तथा वैकल्पिक चिकित्सा सेवा प्रवाह गर्ने संस्थाहरूको तथ्यांक अध्यावधिक गर्ने ।

२. गुणस्तर मापदण्ड तथा नियमन महाशाखा:

२.१. गुणस्तर, मापदण्ड तथा नियमन शाखा

- सरकारी अस्पताल, निजी नर्सिङ होम र अस्पताल लगायतका स्वास्थ्य संस्थाहरू, मेडिकल कलेज, वैकल्पिक चिकित्सा, आयुर्वेद, प्रयोगशाला, रेडीयोलोजी तथा ईमेजीङ सेवा लगायतका सेवाहरूको मापदण्ड निर्धारण तथा कार्यान्वयनको अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट प्रदत्त सेवाको गुणस्तर मापन र पृष्ठपोषण गर्ने ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट प्रदान गरिने स्वास्थ्य सेवाको प्रभावकारिता अध्ययन तथा मूल्याङ्कन गर्ने ।
- औषधि व्यवस्था सम्बन्धी नीति तथा गुणस्तर निर्धारण गर्ने ।
- सरकारी तथा निजी क्षेत्रबाट प्रवाहित स्वास्थ्य सम्बन्धी सेवाहरूको गुणस्तर निर्धारण, गुणस्तर नियमन ।
- मापन मापदण्ड निर्धारण गरी सो को कार्यान्वयन भए नभएको लेखाजोखा गर्ने
- स्वास्थ्य संस्था स्थापना, सञ्चालन तथा स्तरोन्नती मापदण्ड सम्बन्धी निर्देशिका
- औषधि व्यवस्था विभाग र अन्तर्गतको नीतिगत विषय, आयुर्वेद औषधालय, चिकित्सा सम्बन्धी मापदण्ड तयार पार्ने
- स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट प्रदत्त सेवाको गुणस्तर मापन गर्ने ।
- आयुर्वेद औषधालय, चिकित्सा सम्बन्धी मापदण्ड तयार गर्ने ।
- सरकारी तथा निजी संस्थाहरूबाट संचालित आयुर्वेद तथा वैकल्पिक स्वास्थ्य संस्थाबाट प्रदान गरिने सेवाको प्रभावकारीताको अनुगमन तथा निरीक्षण तथा आवश्यक मागदर्शन ।
- अस्पताल सेवा सञ्चालन सम्बन्धी मापदण्ड निर्धारण तथा कार्यान्वयनको व्यवस्था गर्ने ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका अस्पताल लगायतका निकायमा प्रयोगमा आउने भौतिक सामग्रीहरूको मापदण्ड निर्धारण तथा कार्यान्वयन मार्गदर्शन सम्बन्धि कार्य गर्ने ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गत सरकारी, गैरसरकारी, अर्धसरकारी तथा समितिहरूबाट सञ्चालित कार्यक्रमहरूको सामयिक निरीक्षण गर्ने ।
- अस्पतालको मेशिनरी औजार तथा भौतिक व्यवस्था सम्बन्धमा आवश्यक मापदण्ड निर्धारण र नियमन गर्ने ।
- अन्तरराष्ट्रिय स्वास्थ्य नियमन (International Health Regulation) सम्बन्धि कार्य गर्ने ।

२.२. सूचना प्रविधि शाखा

- स्वास्थ्य क्षेत्रमा नयाँ एवम् प्रभावकारी सूचना प्रणाली प्रविधि अनुसन्धान गरि स्थापित गर्ने ।
- टेलि मेडिसिनलाई दुर्गम क्षेत्रहरूमा स्थापित र सुदृढ गर्दै जाने ।
- ई हेल्थ, एम हेल्थ जस्ता प्रविधिहरू स्थापित गर्ने ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा विधुतिय सु-शासन पद्धती स्थापित गर्ने ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका सम्पूर्ण संस्थाहरूको स्वामित्वमा रहेको भौतिक सम्पत्तिको एकीकृत केन्द्रीय अभिलेख तयार गर्ने ।

३. जनसंख्या व्यवस्थापन तथा सूचना महाशाखा

३.१. जनसंख्या व्यवस्थापन तथा सूचना शाखा

- जनसंख्या तथा बसाइँसराइ सम्बन्धी नीति, ऐन, नियम, योजना र कार्यक्रम तर्जुमा एवं कार्यान्वयन गर्ने ।
- जनसंख्या नीति, निर्माण, निर्देशिका तर्जुमा र समन्वय गर्ने ।
- जनसंख्या विषयका अध्ययन तथा अनुसन्धान, सर्भेक्षण एवं विश्लेषण गर्ने ।
- जनसंख्या सम्बन्धी अन्तर्राष्ट्रिय सभा सम्मेलनबाट पारित प्रस्ताव तथा कार्ययोजनाहरू कार्यान्वयन र समन्वय गर्ने ।
- जनसंख्या व्यवस्थापन सूचना प्रणाली विकास र समन्वय गर्ने ।
- बसाइँसराइ सम्बन्धी कार्यक्रमहरूको तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन गर्ने ।
- प्रजनन, मृत्यु, विवाह र बसाइँसराइ (आन्तरिक/बाह्य) जस्ता जनसंख्याका विविध पक्षहरूमा दीर्घकालीन, आवधिक वा वार्षिक कार्यक्रमहरू तर्जुमा कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने ।
- जनसंख्याको वृद्धिदर, प्रजनन, मृत्युदर आदि जनसाङ्ख्यिक सूचनाहरू, पाठ्यपुस्तक तथा सूचना सामाग्रीहरूको व्यवस्थापन गरी नीति तथा कार्यक्रम निर्धारण गर्ने र आवश्यकता अनुसार अनुमान एवं प्रक्षेपण लगायतका अन्य विषयका कार्य गर्ने ।

३.२. लैंगिक समता तथा सामाजिक समावेशिकरण शाखा

- स्वास्थ्य क्षेत्रका लागि बिभिन्न तहमा निर्माण गरिने नीति तथा कार्यक्रमहरूलाई जेसी संवेदनशिल बनाउन आवश्यक समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा जेसीलाई संस्थागत गर्ने ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रका वार्षिक कार्यक्रम तथा बजेटलाई जेसी उत्तरदायी बनाउन मन्त्रालय तथा विभागमा आवश्यक सहजीकरण / सहयोग गर्ने ।
- जेसी सम्बद्ध कार्यक्रमहरूको तर्जुमा तथा कार्यान्वयन, समन्वय, अनुगमन तथा मूल्याङ्कन गर्ने लगायतका अन्य विषयका कार्य गर्ने ।

४. स्वास्थ्य समन्वय महाशाखा

४.१. प्रादेशिक तथा स्थानीय स्वास्थ्य समन्वय शाखा

- कार्य बिस्तृतीकरण बमोजिम प्रदेश तथा स्थानीय तहमा स्वास्थ्यका कार्यक्रमहरु सञ्चालन गर्न आवश्यक समन्वय सहजिकरण तथा प्रावीधिक सहयोग उपलब्ध गराउने ।
- प्रदेश तथा स्थानीय तहको स्वास्थ्यको सम्पर्क इकाइको रुपमा कार्य गर्ने ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा कार्यरत मानव संसाधनको अभिलेख राख्ने । मानव संसाधनको आवश्यकताको प्रक्षेपण र मानव संसाधनको विकास सम्बन्धी नीति तथा योजना तर्जुमा सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- स्वास्थ्य सेवा प्रवाहमा संलग्न सबै निकायहरुको मानव संसाधन सम्बन्धी सूचना व्यवस्थापन गर्ने ।
- स्वास्थ्य क्षेत्र मानव संसाधन सम्बन्धी सूचनाको सङ्कलन, प्रशोधन, विश्लेषण, वितरण, संरक्षण, अद्यावधिक, उपयोग तथा प्रकाशन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- स्वास्थ्य मानवश्रोतको स्तर निर्धारण, जनशक्ति परिचालन, सेवा शर्त सुविधा सम्बन्धमा आवश्यक अध्ययन अनुसन्धान तथा विश्लेषण गर्ने ।
- स्वास्थ्य मानवश्रोत सम्बन्धि तालिम, उत्प्रेरणा तथा वृत्ति विकास सम्बन्धि योजना तर्जुमा सम्बन्धि कार्य गर्ने ।
- विभिन्न स्वास्थ्य संस्थाहरुमा स्वास्थ्य मानवश्रोतको सेवा प्रभावको निरीक्षण अनुगमन गरी आवश्यक मार्गनिर्देशन सम्बन्धि कार्य गर्ने ।
- हर्डिस सूचना प्रणालीलाई सुदृढीकरण गर्ने ।
- स्वास्थ्य मानव श्रोतको लागि तालिम आवश्यकता पहिचान गर्ने ।

४.२. बहुक्षेत्रीय समन्वय शाखा

- बहुपक्षीय सरोकार राख्ने निम्न लिखित बिषयबस्तुका सम्बन्धमा सरोकारवाला निकायहरूसंग समन्वय गरी आवश्यक कार्य सम्पादन गर्ने ।
 - पोषण
 - कृषी क्षेत्र
 - लाईभस्टक क्षेत्र
 - महिला तथा बालबालीका क्षेत्र
 - वातावरणीय स्वास्थ्य, खानेपानी, सरसफाई एवं खाद्द पदार्थ
 - प्रदुषण तथा बिषादी नियन्त्रण एवं औधोगिक, पेशागत तथा आप्रवासीको स्वास्थ्य
 - सडक दुर्घटना
 - विध्यालय स्वास्थ्य
 - आपतकालीन अवस्थाको ब्यवस्थापन तथा सञ्चालन
 - सुक्ष्मजिव निरोधक प्रतिरोध रोकथाम
 - श्रम तथा वैदेशिक रोजगारको लागि जानेहरुको स्वास्थ्य

○ स्वास्थ्य पर्यटन आदि

□ स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्य गर्ने बिभिन्न राष्ट्रियस्तरका गैर सरकारी संघ संस्थाहरु संग समन्वय कायम गर्ने ।

४.३. विकास, सहायता समन्वय शाखा

- अन्तर्राष्ट्रिय संघसंस्थाहरूसँग समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- वैदेशिक श्रोतको प्रभावकारी परिचालन र उपयोग गर्ने ।
- अन्तर्राष्ट्रिय गैरसरकारी संस्थाहरु परिचालन तथा समन्वय गर्ने ।
- वैदेशिक छात्रवृत्ति, तालिम, अध्ययन भ्रमणमा मनोनयन गर्ने ।
- नेपाल सरकार र विदेशी संस्थाबीच भएको सम्झौताबमोजिम कर, भंसार छुट लगायतका अन्य विषय सम्बन्धि कार्य गर्ने ।

४.४. सार्वजनीक सुचना समन्वय शाखा

- संचार व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्य गर्ने ।
- गुनासो व्यवस्थापन सम्बन्धि कार्य गर्ने ।
- प्रदेश तथा स्थानीय तहबाट सुचनाहरु संकलन तथा व्यवस्थापन गर्ने।
- मन्त्रालयका आधीकारीक धारणाहरुको सार्वजनीकिकरण सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- मन्त्रालयका काम कारवाहीहरुको पारदर्शीता लगायत सम्बन्धित अन्य कार्यहरु गर्ने ।

५. प्रशासन महाशाखा

५.१. कर्मचारी प्रशासन शाखा

- आवश्यक जनशक्तिको दरवन्दी सिर्जना, नियुक्ति, सरुवा, पदस्थापना तथा बढुवा सम्बन्धि कार्य गर्ने ।
- मन्त्रालय अन्तर्गत कर्मचारीको श्रेणी र तहगत दरवन्दी विवरण तथा कर्मचारी अभिलेख राख्ने ।
- मन्त्रालय अन्तर्गतका कर्मचारीहरुको कार्यविवरण, कार्यसम्पादन, तालिम, विदा तथा अवकाश तथा विभागीय कारवाही गर्ने ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गतको सङ्गठनात्मक संरचना प्रशासन सुधारका कार्यहरु गर्ने ।
- कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन सम्बन्धी मूल्याङ्कनको अभिलेख तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
- स्वास्थ्य सेवाका विभिन्न पदको बढुवाको लागि सचिवालय सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- स्तरवृद्धि सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- मानव संसाधन सूचना केन्द्रमा प्रविष्ट भएका पत्रको व्यक्तिगत फाइलमा अद्यावधिक गर्ने ।
- लामो अवधिका विदा तथा कारवाहीहरुको अभिलेख राख्ने ।
- अधिकृतस्तरका कर्मचारीहरुको व्यक्तिगत फाइल अद्यावधिक गर्ने ।
- मन्त्रालय अन्तर्गत सामान्य प्रशासन समूहका कर्मचारीहरुको सुपरीवेक्षण, अभिलेख, कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गर्ने ।

५.२. आर्थिक प्रशासन शाखा

- आर्थिक योजना तथा सघीय आर्थिक प्रशासन नीति अनुसार कार्य गर्ने ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गतको वित्तीय नीति तर्जुमा, बजेट, मन्त्रालयको केन्द्रीयस्तरको लेखा अन्तर्गत वार्षिक विनियोजन बाँडफाँड सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने, गराउने ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गतको लागि विनियोजित बजेटको निकास, खर्च, लेखाङ्कन तथा प्रतिवेदन र लेखापरीक्षण सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने, गराउने ।
- तर्जुमा, बजेट कार्यान्वयन, लेखापरीक्षण तथा बेरुजु फछ्योट, आर्थिक अनुशासन पालना सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- मन्त्रालयको आन्तरिक बजेट सञ्चालन गर्ने ।
- केन्द्रीय लेखा, लेखाप्रणाली तथा आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली व्यवस्थापन गर्ने ।
- मन्त्रालय अन्तर्गतका छुट्टै ऐन र नियम अन्तर्गत स्थापना भएका प्रतिष्ठान, परिषद्, समितिहरूको आर्थिक प्रशासन नीति, निर्देशन, नियन्त्रण तथा समन्वय सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने ।
- नेपाल सरकारको आर्थिक प्रशासन र वित्तीय व्यवस्थापन सम्बन्धी विषयका कार्य गर्ने ।
- मन्त्रालय अन्तर्गत लेखा समूहका कर्मचारीहरूको सुपरीवेक्षण, अभिलेख, कार्यसम्पादन मूल्याङ्कन गर्ने ।

५.३. कानून शाखा

- संघीयता कार्यान्वयनको क्रममा स्वास्थ्यसंग सम्बन्धित आवश्यक ऐन, नियमावलीहरू तर्जुमा एवम् परिमार्जन गर्ने ।
- प्रदेश तथा स्थानीय तहमा आवश्यक ऐन, नियमावलीहरू तर्जुमा गर्न सहजिकरण गर्ने ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरूको क्रियाकलाप सञ्चालनमा आवश्यक पर्ने ऐन नियम तथा विनियम तर्जुमा गर्ने, कार्यान्वयनको अनुगमन र कानूनी वाधा अड्कन फुकाउने सरसल्लाह दिने ।
- मन्त्रालय र अन्तर्गतका निकायहरूलाई आवश्यक पर्ने कानूनी राय सुझाव दिने ।
- मन्त्रालयसंग सम्बन्धित सरकारी मुद्धा मामिला सम्बन्धी प्रतिरक्षात्मक कार्य गर्ने ।

५.४. आन्तरिक प्रशासन शाखा

- मन्त्रालयको आन्तरिक प्रशासन, कार्यालय व्यवस्थापन, सरसफाइ र आवश्यक भौतिक व्यवस्था गर्ने ।
- आन्तरिक कर्मचारी प्रशासन, आन्तरिक कार्य विभाजन, हाजिरी, विदा, रमाना, पालो पहरा, खटनपटनको व्यवस्थापन गर्ने ।
- कार्यालय भवन, परिसर, सवारी साधनहरूको मर्मतसंभार तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
- मन्त्रालयको आन्तरिक जिन्सी सामानको आपूर्ति तथा व्यवस्था, जिम्मा तथा रेखदेख, संभार, संरक्षण, निरीक्षण तथा प्रतिवेदन सम्बन्धी कार्यहरू गर्ने ।
- सम्पती विवरण सम्बन्धी कार्य ।
- सुशासन सम्बन्धि कार्य ।
- पुस्तकालय व्यवस्थापन तथा ई- लाईब्रेरी संचालन ।

स्वास्थ्य आपतकालिन तथा विपद व्यवस्थापन इकाई:

- स्वास्थ्य आपतकालिन तथा विपदको अवस्थामा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयको सचिवालयको रुपमा कार्य गर्ने ।
- गृहमन्त्रालय अन्तर्गतको राष्ट्रिय विपद व्यवस्थापन केन्द्र लगायत अन्य सम्बन्धित निकायहरूसंग स्वास्थ्य क्षेत्रको सम्पर्क विन्दुको रुपमा कार्य गर्ने ।
- स्वास्थ्य आपतकालिन तथा विपदको अवस्थामा राष्ट्रिय रोग नियन्त्रण केन्द्रसंग समन्वय गरि द्रुत प्रतिकार्य गर्ने ।
- प्रदेश तथा स्थानीय तहसंग स्वास्थ्य आपतकालिन तथा विपदको अवस्थामा केन्द्रिय सम्पर्क विन्दुको रुपमा कार्य गर्ने ।
- आपतकालिन तथा विपदको अवस्थामा सहयोगि अन्तराष्ट्रिय निकाय, गैरसरकारी एवम् सरोकारवाला संघसंस्थाहरूसंग समन्वय गरि आवश्यक सहयोग परिचालन गर्ने ।
- आपतकालिन तथा विपदको अवस्थामा हब तथा स्याटेलाईट अस्पतालहरुबाट सेवा प्रवाह गर्न आवश्यक सहकार्य गर्ने ।
- स्वास्थ्य आपतकालिन अवस्थाको सूचनाहरुलाई अभिलेखिकरण गर्ने ।
- मापदण्ड निर्धारण तथा क्षमता विकासका लागि राष्ट्रिय रोग नियन्त्रण केन्द्रसंग सहकार्य गर्ने ।

स्वास्थ्य सेवा विभाग

कार्यविवरण

१. व्यवस्थापन महाशाखा

१.१. एकिकृत स्वास्थ्य सूचना व्यवस्थापन शाखा

- राष्ट्रियस्तरमा स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणाली सम्बन्धि नीति, नियम, निर्देशिका, मापदण्ड तथा प्रोटोकलहरू निर्माण गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहजिकरण गर्ने ।
- स्वास्थ्य सूचनाहरू प्रभावकारी व्यवस्थापनका लागि समयानुकूल अध्यावधिक तथा प्रविधिमैत्री बनाउने ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा एच.एम. आई. एस., एल.एम. आई. एस., एच.आई. आई. एस. जस्ता बिद्यमान सूचना प्रणालीलाई एकिकृत प्रणालीको रूपमा विकास, विस्तार र संस्थागत गर्ने ।
- राष्ट्रियस्तरको स्वास्थ्य सूचनाको लागि तहगत सूचकहरू निर्धारण एवम् परिमार्जन गर्ने ।
- स्वास्थ्यसंग सम्बन्धित सूचनाको विश्लेषण गरी वार्षिक तथा आवधिक रूपमा प्रतिवेदन तयार तथा सार्वजनिककरण गर्ने ।
- एकिकृत स्वास्थ्य सूचना प्रणालीलाई विभिन्न तहमा संस्थागत गर्न क्षमता अभिवृद्धिका लागि सहजिकरण गर्ने ।
- स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी सूचना व्यवस्थापन तथा कार्यान्वयनका लागि प्रादेशिक तथा स्थानीय तहसँग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।
- विभाग अन्तर्गतका महाशाखाहरूको योजना तयार गर्न समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने ।
- बिभागको मासीक चैमासीक तथा बार्शीक प्रगती अभीलेखीकरण गर्ने तथा प्रतिवेदन तयार गर्ने।
- बिभागका तर्फबाट मन्त्रालयको समग्र योजना तर्जुमामा आवश्यक सहयोग गर्ने ।

१.२. वातावरणिय स्वास्थ्य तथा स्वास्थ्यजन्य फोहरमैला व्यवस्थापन शाखा

संघ, प्रदेश तथा स्थानीय सरकारको कार्य जिम्मेवारी सम्बन्धमा श्री मन्त्रीपरीषदले स्वीकृत गरेको संघको कार्यबिस्तृतीकरणमा खानेपानी, खाद्द पदार्थ र हावाको गुणस्तरीयता अनुगमन तथा लेखाजोखा ढाँचा एवं गुणस्तरको मापदण्ड निर्धारण गर्ने उल्लेख भए अनुसार सो कार्य संचालन गर्न यो शाखा स्थापना गरीएको हो । यस शाखाको कार्यविवरण निम्नानुसार छः

- वातावरणिय स्वास्थ्य सम्बन्धि नीति, निर्देशिका, मार्गदर्शन, मापदण्ड लगायतका दस्तवेजहरु निर्माण गर्न सहयोग तथा सहजीकरण गर्ने ।
- खानेपानी, हावा तथा समग्र वातावरणले स्वास्थ्यमा पारेको असर सम्बन्धमा निगरानी, अध्ययन, अनुसन्धान तथा नियमनमा सहजीकरण गर्ने ।
- स्वास्थ्य सेवाजन्य फोहरमैला व्यवस्थापन सम्बन्धि राष्ट्रिय कानून, नीति, नियम, मापदण्ड, प्रोटोकल तयार गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- संघ, प्रदेश तथा स्थानीय तह अन्तरगतका स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट निस्कने फोहरमैलाको वैज्ञानिक ढङ्गले व्यवस्थापन गर्न सहजीकरण गर्ने ।
- संघ अन्तरगतका स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट निस्कने फोहरमैलाको वैज्ञानिक ढङ्गले व्यवस्थापन गर्न अनुगमन तथा नियमनका कार्यहरु गर्ने ।

१.३. पूर्वाधार विकास शाखा

- स्वास्थ्य संस्थाहरुको भौतिक संरचना तथा उपकरण सम्बन्धि राष्ट्रिय नीति, नियम तथा मापदण्ड निर्माण गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहजीकरण गर्ने ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरुको भौतिक पूर्वाधारहरु तथा उपकरणहरुको स्तरीकरण गरि लगत राख्ने ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरुलाई आवश्यक पूर्वाधार विकासको राष्ट्रिय योजना तर्जुमा गर्न सहजीकरण गर्ने ।
- स्वास्थ्य संस्थाहरुको आवश्यक पूर्वाधारको व्यवस्थापनको लागि सरोकारवालाहरुसंग समन्वय गर्ने ।
- अस्पताल भवन संहिता विकास, अध्यावधिक तथा नियमनका लागि सहजीकरण गर्ने ।
- स्वास्थ्य पूर्वाधार तथा उपकरणको निरीक्षण, अनुगमन तथा गुणस्तर नियन्त्रणका लागि सहजीकरण गर्ने ।

१.४. आपूर्ति व्यवस्थापन शाखा

- खरिद तथा आपूर्ति सम्बन्धि राष्ट्रिय कानून, नीति, निर्देशिका, गुणस्तर मापदण्ड, प्रोटोकलहरु निर्माण गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- राष्ट्रियस्तरमा औषधि, स्वास्थ्य उपकरण तथा औजारहरुको मापदण्ड एवम् specification bank तयार तथा अध्यावधिक गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- खोप तथा परिवार नियोजनका साधन जस्ता अति आवश्यक स्वास्थ्य सामग्रीहरुको खरिद तथा प्रदेशस्तरमा आपूर्ति गर्ने ।

- प्रदेश तथा स्थानीय स्तरमा आवश्यक औजार, उपकरण तथा औषधीहरूको खरीद तथा आपूर्ति गर्न सहजिकरण गर्ने ।
- राष्ट्रियस्तरमा आपूर्ति व्यवस्थापन सूचना प्रणालिलाई संस्थागत गर्न समन्वय तथा सहजिकरण गर्ने ।
- विभाग अन्तरगतका निकायहरूमा आवश्यक समाग्रीको व्यवस्थापन गर्ने ।

२. उपचारात्मक सेवा महाशाखा

२.१. अस्पताल सेवा सुदृढिकरण शाखा

- अस्पताल सेवा सुदृढिकरण सम्बन्धि कानून, नीति, मार्गदर्शन, गुणस्तर मापदण्ड तथा प्रोटोकल निर्माण गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- निजी तथा सरकारी अस्पताल विचको सहकार्यलाई सुदृढ गरि स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक कानून, नीति, रणनीति, मापदण्ड निर्माण तथा कार्यान्वयन र नियमन गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- विशेषज्ञ तथा तृतीय तहका अस्पतालहरूको अनुमति, दर्ता, नविकरण, स्तरउन्नती तथा नियमन सम्बन्धि कार्यहरूका लागि सहजिकरण गर्ने ।
- निजी तथा गैरसरकारी अस्पताल, नर्सिङ्ग होम, क्लिनिक, पोली क्लिनिक दर्ता सिफारिस तथा अनुगमन सम्बन्धि राष्ट्रिय नीति नियम, मापदण्ड तथा मार्गदर्शन निर्माण गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- अस्पताल सेवाको उच्चतम् गुणस्तर सुनिश्चिताका लागि निरन्तर अनुगमन र निरीक्षण गर्ने ।
- स्वास्थ्य क्षेत्रमा प्रयोग हुने विकिरणहरूको व्यवस्थापन राष्ट्रिय तथा अन्तर्राष्ट्रिय मापदण्ड अनुरूप गर्न सहयोग गर्ने ।
- दुरचिकित्सा (Telemedicine) सेवा पद्धतिको विकास र संस्थागत गर्नका लागि सहजिकरण गर्ने ।
- स्वास्थ्य पर्यटनलाई विकास तथा संस्थागत गर्न कानून, नीति, रणनीति, मापदण्ड, प्रोटोकल निर्माण गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- राष्ट्रियस्तरका अस्पतालहरूलाई अन्तर्राष्ट्रियस्तरको अध्ययन, अनुसन्धान तथा प्रशिक्षण केन्द्रमा विकास तथा व्यवस्थापन गर्नमा सहयोग गर्ने ।
- स्तरीय उपचार प्रोटोकल तयार पार्ने ।
- अत्यावश्यकीय औषधीको सुची तयार पार्ने तथा अवश्यकता अनुसार परीमार्जन गर्ने ।

- बिभिन्न अस्पताल फार्मेशी एवं स्वास्थ्य संस्थामा हुने औषधीको प्रयोग सम्बन्धी अध्ययन तथा अनुगमन गर्ने ।
- प्रतिजैवीक औषधी प्रयोग र प्रतिरोग नियन्त्रण वारेमा मापदण्ड तयार गर्ने ।
- औषधीको समुचीत प्रयोग प्रबर्धनका लागि बिभिन्न तहका स्वास्थ्यकर्मीकालागि तालिम सामाग्री तयार पारी तालीम संचालन कार्यमा सहयोग गर्ने, आदी ।

२.२. आधारभूत तथा आकस्मिक सेवा व्यवस्थापन शाखा

- संवैधानिक व्यवस्था अनुसार निशुल्क रुपमा प्रदान गरिने आधारभूत स्वास्थ्य सेवा परिभाषित तथा प्रभावकारी ब्यवस्थापन गर्ने ।
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको दायरा तथा मापदण्ड निर्धारण गर्ने ।
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको निरिक्षण, अनुगमन तथा गुणस्तर नियन्त्रण गर्ने ।
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको प्रभावकारीताको मूल्यांकन गरी निरन्तर सुधारका लागी सबै तहसंग समन्वय तथा पृष्ठपोषण गर्ने ।
- रोगको प्रकोप, वित्तिय स्रोतको उपलब्धता र स्थानीय आवश्यकताका आधारमा आधारभूत स्वास्थ्य सेवाको दायरा परिमार्जन तथा विस्तार गर्ने ।
- राज्यले निशुल्क रुपमा प्रदान गर्ने अत्यावश्यक तथा जीवन रक्षक लगायतका औषधिहरुको सर्वसुलभ उपलब्धता सुनिश्चित गर्ने ।
- आधारभूत स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गर्ने, गराउने ।
- आकस्मिक स्वास्थ्य सेवालाई प्रभावकारी बनाउन आवश्यक कानुन, नीति नियम, मापदण्ड, प्रोटोकल तथा मार्गदर्शन निर्माणका कार्यमा सहजिकरण गर्ने ।
- प्रेषण प्रणाली सम्बन्धि राष्ट्रिय नीति नियम, मापदण्ड, प्रोटोकल तथा मार्गदर्शन निर्माणको कार्यमा सहजिकरण गर्ने ।
- आकस्मिक सेवा प्रवाह र प्रेषण सेवाको कार्यान्वयन तथा अनुगमन र नियमनमा स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।

२.३. आँखा, इ एन टी तथा ओरल हेल्थ शाखा

- आँखा स्वास्थ्य सम्बन्धि राष्ट्रिय नीति नियम, मापदण्ड, प्रोटोकल तथा मार्गदर्शन निर्माणको कार्यमा सहजिकरण गर्ने ।
- इ. एन. टी. स्वास्थ्य सम्बन्धि राष्ट्रिय नीति नियम, मापदण्ड, प्रोटोकल तथा मार्गदर्शन निर्माणको कार्यमा सहजिकरण गर्ने ।

- ओरल हेल्थ सम्बन्धि राष्ट्रिय नीति नियम, मापदण्ड, प्रोटोकल तथा मार्गदर्शन निर्माणको कार्यमा सहजिकरण गर्ने ।
- आँखा, इ एन टी तथा ओरल हेल्थ सेवाको प्रभावकारीताको मूल्यांकन गरी निरन्तर सुधारका लागि सबै तहसंग समन्वय तथा पृष्ठपोषण गर्ने ।
- आँखा, इ एन टी तथा ओरल हेल्थ सेवालाई समग्र स्वास्थ्य सेवासँग एकीकृत गर्दै लैजान आवश्यक समन्वय तथा सहजिकरण गर्ने
- आँखा, इ एन टी तथा ओरल हेल्थ सम्बन्धी विषयमा अध्ययन अनुसन्धान गर्ने, गराउने ।

३. परिवार कल्याण महाशाखा

३.१. बाल स्वास्थ्य तथा खोप सेवा शाखा

- खोप तथा बालस्वास्थ्य सम्बन्धि राष्ट्रिय नीति, रणनीति, निर्देशिका, गुणस्तर मापदण्ड, प्रोटोकलहरू तयार गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- राष्ट्रियस्तरमा खोप तथा खोपजन्य सामग्री आपूर्ति तथा वितरण योजना तयार गर्ने ।
- नयाँ खोपहरूलाई नियमित खोप कार्यक्रममा समावेश गर्ने सन्दर्भमा आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- खोप तथा बाल स्वास्थ्य अवस्थाको विश्लेषण गरि राष्ट्रियस्तरको नीति निर्माणमा प्राविधिक सहयोग गर्ने ।
- राष्ट्रिय नीति तथा रणनीति अनुसार बाल स्वास्थ्य सम्बन्धि राष्ट्रियस्तरका कार्यक्रमहरू निर्माण गर्ने र प्रदेशस्तरमा कार्यान्वयनमा सहजिकरण गर्ने ।
- प्रदेश, स्थानीय तह तथा सरोकारवालाहरूसँग प्राविधिक विषयमा समन्वय तथा सहजिकरण गर्ने ।

३.२. मातृ तथा नवशिशु शाखा

- मातृ तथा नवशिशु स्वास्थ्य सम्बन्धि राष्ट्रिय नीति, रणनीति, निर्देशिका, मापदण्ड, प्रोटोकलहरू तयार गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- मातृ तथा नवशिशु स्वास्थ्य सम्बन्धि सर्वेक्षण/ अनुसन्धान कार्यमा सहयोग गर्ने ।
- मातृ तथा नवशिशु स्वास्थ्य अवस्थाको विश्लेषण गरि राष्ट्रिय एवम् प्रादेशिक नीति निर्माणमा प्राविधिक सहयोग गर्ने ।
- राष्ट्रिय नीति, अन्तराष्ट्रिय मार्गदर्शन तथा प्रादेशिक आवश्यकताको आधारमा मातृ तथा नवशिशु स्वास्थ्य सम्बन्धि नयाँ कार्यक्रम तर्जुमा गर्न सहजिकरण गर्ने ।

- प्रदेश, स्थानीय तह तथा सरोकारवालाहरूसंग प्रविधिक विषयमा समन्वय तथा कार्यान्वयनमा सहजिकरण गर्ने ।
- मातृ तथा नवशिशु सम्बन्धी राष्ट्रिय प्राथमिकताका कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनका लागि समन्वय र सहजिकरण गर्ने ।
- आकस्मिक प्रसूती सेवा तथा २४ घण्टे बर्तीगं सेन्टरको विस्तार मार्फत सेवा पहुँच अभिवृद्धि गर्न प्रादेशिक तथा स्थानीय तहलाई आवश्यक सहयोग गर्ने ।

३.३. परिवार योजना तथा प्रजनन् स्वास्थ्य शाखा

- राष्ट्रियस्तरमा परिवार योजना सम्बन्धि नीति, रणनीति, निर्देशिका, गुणस्तर मापदण्ड तथा प्रोटोकलहरू तयार गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- परिवार नियोजन सम्बन्धि सर्वेक्षण/ अनुसन्धान कार्यमा सहयोग गर्ने ।
- राष्ट्रियस्तरमा परिवार नियोजन सामग्री आपूर्ति तथा वितरण योजना तयार गर्ने ।
- राष्ट्रिय एवम् प्रादेशिकस्तरमा परिवार नियोजन सेवाको अवस्थाको विश्लेषण गरि नीति निर्माणमा प्राविधिक सहयोग गर्ने ।
- प्रदेश, स्थानीय तह तथा सरोकारवालाहरूसंग प्रविधिक विषयमा समन्वय र सहजिकरण गर्ने ।
- राष्ट्रियस्तरमा प्रजनन् स्वास्थ्य सम्बन्धि नीति, रणनीति, निर्देशिका, गुणस्तर मापदण्ड तथा प्रोटोकलहरू तयार गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- किशोर किशोरी स्वास्थ्य सम्बन्धि अध्ययन अनुसन्धान, राष्ट्रियस्तरका कार्यक्रमहरू तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मुल्यांकनमा सहयोग गर्ने ।
- आंग खस्ने समस्या, लैंगिक हिंसा, बृद्ध महिलाको प्रजनन् स्वास्थ्य लगायतका विषयमा अनुसन्धान, राष्ट्रियस्तरका कार्यक्रमहरू तर्जुमा, कार्यान्वयन, अनुगमन तथा मुल्यांकनमा सहयोग गर्ने ।
- प्रदेश, स्थानीय तह तथा सरोकारवालाहरूसंग प्रविधिक विषयमा समन्वय तथा कार्यान्वयनमा सहजिकरण गर्ने ।

३.४. पोषण शाखा

- पोषण सम्बन्धि राष्ट्रिय नीति, रणनीति, निर्देशिका, मापदण्ड, प्रोटोकलहरू तयार गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- पोषण सम्बन्धि सर्वेक्षण/ अनुसन्धान कार्यमा सहयोग गर्ने ।
- पोषण प्रवर्द्धनको लागि बहुक्षेत्रीय समन्वय गर्ने ।
- पोषण अवस्थाको विश्लेषण गरि राष्ट्रिय एवम् प्रादेशिक नीति निर्माणमा प्राविधिक सहयोग गर्ने ।

- पोषण सम्बन्धि राष्ट्रियस्तरका कार्यक्रमहरु निर्माण तथा कार्यान्वयन गर्न सहजिकरण गर्ने ।
- प्रदेश, स्थानीय तह तथा सरोकारवालाहरूसंग प्रविधिक विषयमा समन्वय तथा कार्यान्वयनमा सहजिकरण गर्ने ।

४. इपिडीमियोलोजी तथा रोग नियन्त्रण महाशाखा

४.१. एन.टि.डि. तथा किटजन्य रोग नियन्त्रण शाखा

- औलो, डेंगू, स्क्रब टाईफस, चिकनगुनिया लगायतका कीटजन्य रोग रोकथाम, नियन्त्रण, निवारण तथा व्यवस्थापनका लागि राष्ट्रिय कानून, नीति, रणनीति, निर्देशिका तयार गर्न सहयोग गर्ने ।
- किटजन्य रोग निदान, उपचार लगायत रोग व्यवस्थापनका लागि आवश्यक प्राविधिक जनशक्ति विकासका लागि समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।
- किटजन्य रोग रोकथाम, नियन्त्रण, निवारण तथा व्यवस्थापनका प्रदेश र स्थानीय तहलाई आवश्यक सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।
- किटजन्य रोग निदान सम्बन्धी संघस्तरको बार्षिक कार्य योजना तर्जुमामा सहयोग तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
- किटजन्य रोग निदान सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान कार्यका लागि आवश्यक सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।
- किटजन्य रोग निदान नियन्त्रण सम्बन्धमा रोकथाम, नियन्त्रण, निवारण तथा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक उपकरण तथा औजारहरुको आपूर्ती तथा व्यवस्थापनको लागि सहजिकरण गर्ने ।
- किटजन्य रोग सम्बन्धी सुचना व्यवस्थापन लगायतका कार्यहरुमा समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- किटजन्य रोग सम्बन्धी राष्ट्रिय स्तरमा अनुगमन तथा मूल्यांकन, सर्वेक्षण, सर्भिलेन्स तथा अनुसन्धान सम्बन्धी कार्यका लागि सहयोग गर्ने ।
- हातीपाईले, कालाजार लगायत Neglected Tropical Diseases (NTD)हरुको रोकथाम, नियन्त्रण, निवारण तथा व्यवस्थापनका लागि राष्ट्रिय कानून, नीति, रणनीति, निर्देशिका तयार गर्न सहयोग गर्ने
- **NTD** रोगका निदान, उपचार लगायत रोग व्यवस्थापनका लागि आवश्यक प्राविधिक जनशक्ति विकासका लागि समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।
- **NTD** रोग रोकथाम, नियन्त्रण, निवारण तथा व्यवस्थापनका प्रदेश र स्थानीय तहलाई आवश्यक सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।
- **NTD** रोग सम्बन्धी संघस्तरको बार्षिक कार्य योजना तर्जुमामा सहयोग तथा कार्यान्वयन गर्ने ।

- **NTD** रोग सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान कार्यका लागि आवश्यक सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।
- **NTD** रोग नियन्त्रण सम्बन्धमा रोकथाम, नियन्त्रण, निवारण तथा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक उपकरण तथा औजारहरुको आपूर्ति तथा व्यवस्थापनका लागि सहजिकरण गर्ने ।
- **NTD** रोग सम्बन्धी सुचना व्यवस्थापन लगायतका कार्यहरुमा समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- **NTD** रोग सम्बन्धी राष्ट्रिय स्तरमा अनुगमन तथा मूल्यांकन, सर्वेक्षण तथा सर्भिलेन्स सम्बन्धी कार्यका लागि सहयोग गर्ने ।

४.२. जूनोटिक तथा अन्य सरुवा रोग नियन्त्रण शाखा

- रेबिज, सर्पदंश लगायतका जूनोटिक रोगहरुको रोकथाम, नियन्त्रण, निवारण तथा व्यवस्थापनका लागि राष्ट्रिय कानून, नीति, रणनीति, निर्देशिका तयार गर्न सहयोग गर्ने
- जूनोटिक रोगहरुको रोकथाम, नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन सम्बन्धि क्षमता विकासका लागि सहयोग गर्ने ।
- जूनोटिक रोगहरुको निदान, उपचार लगायत रोग व्यवस्थापनका लागि आवश्यक प्राविधिक जनशक्ति विकासका लागि समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।
- जूनोटिक रोगहरुको रोकथाम, नियन्त्रण, निवारण तथा व्यवस्थापनका प्रदेश र स्थानीय तहलाई आवश्यक सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।
- जूनोटिक रोगहरुको सम्बन्धी संघस्तरको बार्षिक कार्य योजना तर्जुमामा सहयोग तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
- जूनोटिक रोगहरुको सम्बन्धी अध्ययन, अनुसन्धान कार्यका लागि आवश्यक सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।
- Anti-rabies Vaccine तथा Anti-snake Venom Serum लगायत जूनोटिक रोगहरुको रोकथाम, नियन्त्रण तथा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक पर्ने सम्पूर्ण सामाग्रीको आपूर्ति तथा समुचित व्यवस्थापनका लागि समन्वय र सहजिकरण गर्ने ।
- जूनोटिक रोगहरुको सम्बन्धी सुचना व्यवस्थापन लगायतका कार्यहरुमा समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- जूनोटिक रोगहरुको सरुवा रोग सम्बन्धी राष्ट्रिय स्तरमा अनुगमन तथा मूल्यांकन, सर्वेक्षण तथा सर्भिलेन्स सम्बन्धी कार्यका लागि सहयोग गर्ने ।

४.३. रोग निगरानी तथा अनुसन्धान शाखा

- रोग निगरानी तथा अनुसन्धान सम्बन्धी आवश्यक राष्ट्रिय कानून, नीति तथा रणनीति तयार गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- रोग निगरानी तथा अनुसन्धान सम्बन्धमा मापदण्ड, प्रोटोकल तथा निर्देशिका तयार गर्ने ।
- प्रदेश र स्थानीय तहमा रोग निगरानी तथा अनुसन्धानका लागि आवश्यक सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।
- रोग निगरानी तथा अनुसन्धान सम्बन्धी संघस्तरको बार्षिक कार्य योजना तर्जुमामा सहयोग तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
- रोग निगरानी तथा अनुसन्धानका लागि संघीय स्तरमा सम्बद्ध निकायहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।
- रोग निगरानी सम्बन्धी सूचना व्यवस्थापन तालिम लगायतका संघीय कार्यहरूमा समन्वय र सहयोग गर्ने ।
- Early warning reporting system मार्फत महामारीजन्य रोगको सर्भिलेन्सका लागि आवश्यकता अनुसार प्रदेश तथा स्थानीय तहको समन्वयमा सेन्टिनल अस्पताल स्थापना तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
- रोग नियन्त्रण तथा आपतकालिन अवस्थाको व्यवस्थापन सम्बन्धी राष्ट्रिय स्तरमा अनुगमन तथा मूल्यांकन, सर्वेक्षण ,सर्भिलेन्स तथा अनुसन्धान गर्ने ।
- प्रदेशसँगको समन्वयमा रोग निगरानी तथा अनुसन्धानका गतिविधिको अनुगमन, सुपरिवेक्षण गरी सम्बद्ध निकायहरूलाई पृष्ठपोषण गर्ने ।

४.४. ईपिडेमियोलोजी तथा महामारी व्यवस्थापन शाखा

- ईपिडेमियोलोजी तथा महामारी व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यक राष्ट्रिय कानून, नीति तथा रणनीति तयार गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- स्वास्थ्य जन्य प्रकोप, महामारी तथा अन्य स्वास्थ्य आपतकालिन अवस्थाको व्यवस्थापन तथा पुर्वतयारी सम्बन्धी आवश्यक राष्ट्रिय कानून, नीति तथा रणनीति तयार गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- ईपिडेमियोलोजी तथा महामारी व्यवस्थापन सम्बन्धमा मापदण्ड, प्रोटोकल तथा निर्देशिका तयार गर्ने ।
- प्रदेश र स्थानीय तहमा ईपिडेमियोलोजी तथा महामारी व्यवस्थापन व्यवस्थापनका लागि आवश्यक सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।

- ईपिडेमियोलोजी तथा महामारी व्यवस्थापन सम्बन्धी संघस्तरको बाषिक कार्य योजना तर्जुमामा सहयोग तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
- ईपिडेमियोलोजी तथा महामारी व्यवस्थापन लागि संघीय स्तरमा सम्बद्ध निकायहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।
- ईपिडेमियोलोजी ,महामारी तथा आपतकालिन अवस्थाको व्यवस्थापन सम्बन्धी सूचना व्यवस्थापन तालिम लगायतका संघीय कार्यक्रमहरूमा समन्वय र सहयोग गर्ने ।
- प्राकृतिक प्रकोपबाट स्वास्थ्य क्षेत्रमा पर्ने असर न्यूनीकरण एवं रेस्पोन्स गर्नका साथै महामारी नियन्त्रणका लागि बहुनिकाय समन्वय गर्ने ।
- प्राकृतिक प्रकोप पश्चात् विस्थापित समुदायमा रोग फैलिन नदिन प्रदेश तथा स्थानीय तह मार्फत प्रतिकारात्मक र उपचारात्मक सेवा प्रवाहका लागि सहजिकरण तथा समन्वय गर्ने ।
- प्रदेशसँगको समन्वयमा प्राकृतिक प्रकोप पूर्व तयारी तथा व्यवस्थापन गतिविधिको अनुगमन, सुपरिवेक्षण गरी सम्बद्ध निकायहरूलाई पृष्ठपोषण गर्ने ।
- महामारीजन्य रोगको नियन्त्रणका लागि द्रुत प्रतिकार्य टोली परिचालन मार्फत प्रकोपको नियन्त्रण तथा व्यवस्थापन गर्ने ।
- रोगहरूको महामारी तथा प्रकोप नियन्त्रणका लागि आवश्यक पर्ने औषधि तथा सामग्रीहरूको बफर स्टक व्यवस्थापनका साथै सोका लागि सहजिकरण तथा समन्वय गर्ने ।
- रोगहरूको महामारी ,प्रकोप पूर्व तयारी, रोकथाम र नियन्त्रण गतिविधिको अनुगमन, सुपरिवेक्षण गरी पृष्ठपोषण दिने ।

४.५. एन सी डी तथा मानसिक स्वास्थ्य शाखा

- क्यान्सर, दम लगायतका नसर्ने रोगहरूको व्यवस्थापनका लागि आवश्यक राष्ट्रिय कानून, नीति तथा रणनीति तयार गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- विभिन्न तहका स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट क्यान्सर, मधुमेह, मुटुरोग, दम लगायतका नसर्ने रोगहरू रोकथाम तथा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक मापदण्ड, प्रोटोकल तथा निर्देशिका निर्माण एवम् गुणस्तर निर्धारण गर्ने ।
- प्रदेश र स्थानीय तहमा नसर्ने रोगहरूको रोकथाम उपचार तथा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।
- रोग नियन्त्रण सम्बन्धी संघस्तरको बाषिक कार्य योजना तर्जुमामा सहयोग तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
- नसर्ने रोगहरू रोकथामका लागि स्वस्थ जीवनशैली प्रबर्दन तथा ब्यवहार परिवर्तन सम्बन्धमा योजना तथा कार्यान्वयनका लागि समन्वय गर्ने ।

- क्यान्सर, मधुमेह, मुटुरोग, दम लगायतका नसर्न रोगहरु सम्बन्धी औषधि, उपकरण तथा औजारहरुको आपूर्ती व्यवस्थापनका लागि आवश्यक सहजिकरण गर्ने ।
- क्यान्सर, मधुमेह, मुटुरोग, दम लगायतका नसर्न रोगहरुको सूचना व्यवस्थापन सम्बन्धी तालिम लगायतका संघीय कार्यहरुमा समन्वय र सहयोग गर्ने ।
- क्यान्सर, मधुमेह, मुटुरोग, दम लगायतका नसर्न रोगहरु सम्बन्धी राष्ट्रिय स्तरमा अनुगमन तथा मूल्यांकन, सर्वेक्षण ,सर्भिलेन्स तथा अनुसन्धान सम्बन्धी कार्यका लागि सहयोग गर्ने ।
- मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धी आवश्यक राष्ट्रिय कानून, नीति तथा रणनीति तयार गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- विभिन्न तहका स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धी परामर्श तथा उपचार सेवा सम्बन्धी आवश्यक मापदण्ड, प्रोटोकल, निर्देशिका निर्माण तथा गुणस्तर निर्धारण गर्ने ।
- प्रदेश र स्थानीय तहमा मानसिक स्वास्थ्य समस्याहरुको रोकथाम, रोगको उपचार तथा व्यवस्थापनको लागि आवश्यक सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।
- मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धी संघस्तरको बार्षिक कार्य योजना तर्जुमामा सहयोग तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
- मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धी तालिम तथा अनुसन्धानात्मक कार्यका लागि आवश्यक सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।
- मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धी विशिष्ट किसिमका औषधि, उपकरण तथा औजारहरुको खरिद आपूर्ती तथा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक सहजिकरण गर्ने ।
- मानसिक स्वास्थ्य सेवा प्रवाह तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी सूचना व्यवस्थापन तालिम लगायतका संघीय कार्यहरुमा समन्वय र सहयोग गर्ने ।
- मानसिक स्वास्थ्य समस्याबाट पिडितहरुको सामाजिक पुनर्स्थापना तथा व्यवस्थापनका लागि सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।
- मानसिक स्वास्थ्य सम्बन्धी राष्ट्रिय स्तरमा अनुगमन तथा मूल्यांकन, सर्वेक्षण ,सर्भिलेन्स तथा अनुसन्धान सम्बन्धी कार्यका लागि सहयोग गर्ने ।

४.६. कुष्ठरोग नियन्त्रण तथा अपाँगता व्यवस्थापन शाखा

- छाला रोग तथा कुष्ठ रोग नियन्त्रणका लागि आवश्यक राष्ट्रिय कानून, नीति तथा रणनीति तयार गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- विभिन्न तहका स्वास्थ्य संस्थाहरुबाट प्रदान गरिने छाला रोग तथा कुष्ठरोग सम्बन्धी उपचारात्मक सेवाहरुका लागि आवश्यक मापदण्ड, प्रोटोकल, निर्देशिका तयार एवम् गुणस्तर निर्धारण गर्ने ।

- छाला रोग तथा कुष्ठ रोग सम्बन्धी प्राविधिक जनशक्ति विकासका लागि आवश्यक समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।
- प्रदेश र स्थानीय तहलाई रोग नियन्त्रणका तथा कुष्ठरोग प्रभावितहरूको सामाजिक पुनर्स्थापनाका लागि आवश्यक सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।
- रोग नियन्त्रण सम्बन्धी संघस्तरको बार्षिक कार्य योजना तर्जुमामा सहयोग तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
- कुष्ठरोग प्रभावितहरूको सामाजिक पुनर्स्थापना तथा व्यवस्थापनका लागि सहयोग गर्ने ।
- छाला रोग तथा कुष्ठ रोग सम्बन्धी तालिम तथा अनुसन्धानात्मक कार्यका लागि आवश्यक सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।
- छाला रोग तथा कुष्ठ रोग नियन्त्रण सम्बन्धी औषधि, उपकरण तथा औजारहरूको खरिद आपूर्ती तथा व्यवस्थापनका लागि सहजिकरण गर्ने ।
- छाला रोग तथा कुष्ठ रोग नियन्त्रण सम्बन्धी सुचना व्यवस्थापन तालिम लगायतका संघीय कार्यहरूमा समन्वय र सहयोग गर्ने । ।
- छाला रोग तथा कुष्ठ रोग सम्बन्धी राष्ट्रिय स्तरमा अनुगमन तथा मूल्यांकन, सर्वेक्षण , सर्भिलेन्स तथा अनुसन्धान सम्बन्धी कार्यका लागि सहयोग गर्ने ।
- चोटपटक एवं दुर्घटनाका घाइतेहरूको उपचार तथा अपांगता व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यक राष्ट्रिय कानून, नीति तथा रणनीति तयार गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- विभिन्न तहका स्वास्थ्य संस्थाहरूबाट चोटपटक एवं दुर्घटनाका घाइतेहरूको उपचार तथा अपांगता व्यवस्थापनकाप लागि आवश्यक मापदण्ड, प्रोटोकल, निर्देशिका तयार एवम् गुणस्तर निर्धारण गर्ने
- प्रदेश र स्थानीय तहमा चोटपटक एवं दुर्घटनाका घाइतेहरूको उपचार तथा अपांगता व्यवस्थापनका लागि आवश्यक सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।
- चोटपटक एवं दुर्घटनाका घाइतेहरूको उपचार तथा अपांगता व्यवस्थापन सम्बन्धी संघस्तरको बार्षिक कार्य योजना तर्जुमामा सहयोग तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
- चोटपटक एवं दुर्घटनाका घाइतेहरूको उपचार तथा अपांगता व्यवस्थापन सम्बन्धी विशिष्ट किसिमका औषधि, उपकरण तथा औजारहरूको खरिद आपूर्ती तथा व्यवस्थापनका लागि आवश्यक सहजिकरण गर्ने ।
- चोटपटक एवं दुर्घटनाका घटना तथा अपांगता न्यूनिकरणका लागि संघीय स्तरमा सम्बद्ध निकायहरूसँग समन्वय तथा सहकार्य गर्ने ।
- चोटपटक एवं दुर्घटनाका घाइतेहरूको उपचार सेवा तथा अपांगता व्यवस्थापन सेवा प्रवाह तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी सूचना व्यवस्थापन, तालिम लगायतका संघीय कार्यहरूमा समन्वय र सहयोग गर्ने ।

- चोटपटक एवं दुर्घटनाका घाइतेहरूको उपचार सेवा तथा अपांगता भएकाहरूको पुनर्स्थापना तथा व्यवस्थापनका लागि सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।
- चोटपटक एवं दुर्घटनाका घाइतेहरूको उपचार सेवा तथा अपांगता सम्बन्धी राष्ट्रिय स्तरमा अनुगमन तथा मूल्यांकन, सर्वेक्षण, सर्भिलेन्स, अनुसन्धान तथा नियमन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- अन्य सरकारी वा गैह्र सरकारी संघ संस्थाहरूसँगको समन्वयमा चोटपटक एवं दुर्घटनाका घाइतेहरू व्यवस्थापन तथा अपांगता भएकाहरूको हेरचाह र सहयोग सम्बन्धी कार्यहरूमा सहयोग र सहजिकरण गर्ने ।

५. नर्सिङ तथा सामाजिक सुरक्षा महाशाखा

५.१. नर्सिङ क्षमता विकास शाखा

- नर्सिङ सेवाको गुणस्तर कायम गर्नका लागि मापदण्ड तथा प्रोटोकल निर्धारण र नियमन गर्न सहजिकरण गर्ने
- गुणस्तरीय र दक्ष नर्सिङ जनशक्तिको उत्पादन तथा परिचालन गर्न आवश्यक कानून, मापदण्ड, निर्देशिका जारी गर्न सहजिकरण गर्ने
- बैकल्पिक चिकित्सा क्षेत्रमा कार्यरत नर्सिङ सेवाको गुणस्तर मापदण्ड निर्धारण गरि क्षमता अभिवृद्धि गर्ने
- विशिष्टीकृत नर्सिङ सेवा सम्बन्धि नीति नियम, मापदण्ड निर्धारणका लागि समन्वय तथा सहजिकरण गर्ने
- स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी नीति, रणनीति तथा मापदण्ड निर्धारण गर्न सहयोग गर्ने ।
- जनरल तथा विशिष्टीकृत नर्सिङ शिक्षा र सेवाको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न अध्ययन अनुसन्धान मुलक कार्य गर्ने ।
- सामुदायीक नर्सिङ तथा मिडवाइफ्री शिक्षा र सेवाको गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न अध्ययन अनुसन्धानमुलक कार्यमा सहजिकरण गर्ने ।
- बिधालय स्वास्थ्य जस्ता नवीनतम बिधाहरूमा नर्सिङ सेवाको विकास र प्रबर्धनका लागि आवश्यक समन्वय तथा सहजिकरण गर्ने ।
- समुदायीक नर्सिङ सेवाको विकास र प्रबर्धनका लागि आवश्यक समन्वय तथा सहजिकरण गर्ने ।
- मिडवाइफ्री शिक्षा तथा सेवाको विकास र प्रबर्धनका लागि आवश्यक समन्वय तथा सहजिकरण गर्ने ।

- नर्सिङ तथा मिडवाइफ्री मानव संसाधन को योजना, क्षमता अभिवृद्धि, विकास र ब्यबस्थापन मा समन्वय र सहयोग गर्ने ।
- पब्लिक हेल्थ नर्सिङ तथा मिडवाइफ्री सेवाको प्रोटोकल निर्माण र निर्धारण गर्ने ।

५.२. जेरियाटिक तथा लैंगिक हिंसा व्यवस्थापन शाखा

- घरदौलोमा प्रवाह गरीने नर्सिङ सेवा (Home based nursing care) सम्बन्धि नीति नियम, मापदण्ड निर्धारणका लागि समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने ।
- जेष्ठ नागरीक स्वास्थ्य जस्ता नवीनतम बिधाहरुमा नर्सिङ सेवाको विकास र प्रबर्धनका लागि आवश्यक समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने ।
- लैंगिक हिंसा प्रभावीतरुलाइ गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नका लागि आवश्यक समन्वय तथा सहजीकरण गर्ने ।
- लैंगिक हिंसा प्रभावीतरुको समग्र स्वास्थ्य उपचारमा उपयुक्त मापदण्डको बिकास गर्ने ।
- एकद्वार संकट ब्यबस्थापन कन्द्रको अनुगमन तथा सहजीकरण गर्ने ।
- बिभिन्न बिषयगत क्षेत्र एवं सरोकारवाला संस्थाहरुसंग कार्यगत समन्वय गर्ने ।
- जेरियाटिक मैत्री स्वास्थ्य सेवा प्रवाहका लागि आवश्यक प्रोटोकल तथा शैक्षिक सामाग्री तयार गर्ने ।
- जेरियाटिक तथा लैंगिक हिंसा व्यवस्थापन सम्बन्धमा स्वास्थ्यकर्मीको क्षमता अभिवृद्धि गर्न प्राविधिक सहयोग गर्ने ।

५.३. सामाजिक स्वास्थ्य सुरक्षा शाखा

- लक्षित वर्ग (गरिब, अतिगरिब, अपाङ्ग, असाहय, सिमान्तकृत, बन्चितिकरणमा परेका समुदाय आदी) हरुलाई अस्पतालबाट प्रदान गरिने सेवाहरुमा सहज पहुँचको लागि नीति, रणनीति, मापदण्ड, निर्देशिका आदि विकास गर्ने ।
- विपन्न नागरीक उपचारका कार्यक्रम, कडा रोगका कार्यक्रमहरु, SSU, OCMC आदीको ब्यबस्थापन गर्ने ।
- महिला स्वास्थ्य स्वयं सेविका लगायतका स्वास्थ्य क्षेत्रमा स्वयं सेवा परिचालनका संबद्धमा आवश्यक नीति मापदण्ड निर्धारण गर्ने ।

६. प्रशासन शाखा

- विभागस्तरका कर्मचारीहरुको हाजिर तथा विदा ब्यबस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- विभागस्तरका कर्मचारीहरुको ब्यक्तिगत विवरण अध्यावधिक गर्ने ।

- दर्ता, चलानी सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- विभागको भवनको सुरक्षा, सरसफाई, बत्ति, पानी तथा टेलिफोनको प्रवन्ध लगायत आन्तरिक प्रशासन सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने ।
- विभागमा रहेका सरसामानहरूको रेखदेख तथा मर्मत सम्भारको ब्यवस्था मिलाउने ।
- जिन्सी ब्यवस्थापन गर्ने ।
- विभागीय कामका सिलसिलामा आईपर्ने अन्य प्रशासनिक कार्यहरू गर्ने ।
- विभागस्तरमा कानूनी परामर्श प्रदान गर्ने ।

७. आर्थिक प्रशासन शाखा

- विभाग र अन्तर्गतको केन्द्रिय बार्षिक आर्थिक विवरण तयार गर्ने ।
- विभाग अन्तर्गत अख्तियारी व्यवस्थापन तथा रकमान्तर गर्ने ।
- अन्तर्गतका शाखाहरूको बजेट निकासी गराउने ।
- आन्तरिक लेखा परिक्षण गराउने ।
- विभाग अन्तर्गतका कार्यालयहरूको अन्तिम लेखा परीक्षण गराउने ।
- बेरुजुको लगत राख्ने ।
- बेरुजु फछ्यौट गराउने ।
- विभागको कार्य संचालनको निकासी लिने ।
- दैनिक कार्य संचालनको लागि खर्च भएको रकम भुक्तानी दिने ।
- मासिक विवरण तयार गरी पठाउने ।
- आर्थिक प्रशासनसंग सम्बन्धित राय सल्लाह प्रदान गर्ने ।
- वार्षिक कार्य योजना तर्जुमा प्रक्रिया तथा कार्यान्वयनमा समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।

नेपाल सरकार

राष्ट्रिय एड्स तथा यौन रोग नियन्त्रण केन्द्र

कार्यविवरण

रोकथाम, उपचार, हेरचाह तथा समन्वयशाखा

- एच आइ भी तथा यौन रोग रोकथाम तथा नियन्त्रण सम्बन्धी राष्ट्रियस्तरमा आवश्यक कानून, नीति तथा मापदण्ड निर्माणका लागि आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- एच आइ भी तथा यौन रोग रोकथाम तथा नियन्त्रणसम्बन्धी निर्देशिका, प्रोटोकल तथा मापदण्ड एवं गुणस्तरनिर्धारण सम्बन्धि कार्यहरू गर्ने ।
- एच.भी.आई. तथा यौन रोग सम्बन्धी प्राविधिक जनशक्ति विकासका लागि आवश्यक समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।
- एच र एड्स तथा यौन रोग .भी.आई.सम्बन्धमा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा भएकानविनतम प्रविधि तथा प्रगतिको आधारमा सम्बद्ध निकायहरूलाई अद्यावधिक गर्ने तथा राय परामर्श दिने ।
- एचर एड्स तथा यौन रोग .भी.आई.सम्बन्धमा प्रदेश र स्थानीय तहलाई आवश्यक सहयोग तथा समन्वय गर्ने ।
- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रण सम्बन्धी संघस्तरको बार्षिक कार्य योजना तर्जुमामा सहयोग तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
- एच आइ भी परामर्श तथा परीक्षण सेवा, यौन रोग व्यवस्थापन सेवा,आमाबाट बच्चामा एचसंक्रमण रोकथाम सेवा लगायत अति जोखिमपूर्ण वर्गहरूका लागि .भी.आई.व्यवहार परिवर्तन सम्बन्धी कार्यहरूका लागि सहयोग गर्ने ।
- अति जोखिममा रहेका समुहहरू जस्तैमहिला यौन कर्मी, पुरुष समिलिङ्गिहरू, सुईद्वारा लागु औषधीप्रयोग गर्नेहरू आदि जस्ता समुहहरूमा एच आइ भी रोकथाम तथा व्यवस्थापनका लागि सहयोग गर्ने ।
- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रण सम्बन्धीऔषधि,उपकरण तथा औजारहरूको खरिद , आपूर्ति तथा व्यवस्थापनका लागि सहजिकरण गर्ने ।
- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रण सम्बन्धीसुचना व्यवस्थापन तालिम लगायतका संघीय , कार्यहरूमा समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- अन्य सरकारी वा गैह्र सरकारी संस्थाहरू संग समन्वयमा एच र एड्स संक्रमितहरूलाई .भी.आई. उपचार, हेरचाह र सहयोग सम्बन्धी कार्यहरूमा सहयोग र सहजिकरण गर्ने ।
- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रण सम्बन्धीराष्ट्रिय स्तरमा अनुगमन तथा मूल्यांकन, सर्वेक्षण ,सर्भिलेन्स तथा अनुसन्धानसम्बन्धी कार्यका लागि सहयोग गर्ने ।
- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रण सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रियनिकायहरूसंग समन्वयका लागि सहजिकरण गर्ने ।

अनुगमन, मुल्याङ्कन, निगरानी तथा अनुसन्धान शाखा

- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रण सम्बन्धी आवश्यक राष्ट्रिय कानून, नीति तथा रणनीतितयार गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रणसम्बन्धी सेवाहरुको अनुगमन तथा मुल्याङ्कनका कार्यहरु गर्ने ।
- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रणसम्बन्धी निगरानी तथा अनुसन्धानका कार्यहरु गर्ने ।
- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रण सम्बन्धमा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा भएकानविनतम प्रविधि तथा प्रगतिको आधारमा सम्बद्ध निकायहरुलाई अद्यावधिक गर्ने तथा राय परामर्श दिने ।
- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रण सम्बन्धी अनुगमन तथा मूल्यांकन, सर्भिलेन्स तथा अनुसन्धानसम्बन्धी कार्यका लागि सहयोग गर्ने ।
- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रण सम्बन्धी संघस्तरको बार्षिक कार्य योजना तर्जुमामा सहयोग तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रणसम्बन्धी अन्तराष्ट्रिय स्तरमा सम्पर्क विन्दुको रूपमा काम गर्ने ।
- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रण सम्बन्धी प्राविधिक जनशक्ति विकासका लागि आवश्यक समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।
- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रण सम्बन्धी औषधि, उपकरण तथा औजारहरुको खरिद, आपूर्ति तथा व्यवस्थापनका लागि सहजिकरण गर्ने ।
- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रण सम्बन्धी सूचना व्यवस्थापन तालिम लगायतका संघिय, कार्यहरुमा समन्वय र सहकार्य गर्ने ।
- अन्य सरकारी वा गैह्र सरकारी संघ संस्थाहरूसंग समन्वयमा संघीय स्तरका एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रण कार्यहरु गर्ने ।
- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रण सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि राष्ट्रिय तथा अन्तराष्ट्रियनिकायहरूसंग समन्वयका लागि सहजिकरण गर्ने ।
- प्रदेशसँगको समन्वयमानिगरानीतथा अनुसन्धानका गतिविधिको अनुगमन, सुपरिवेक्षणगरी सम्बद्ध निकायहरुलाई पृष्ठपोषण गर्ने ।

आपूर्तिव्यवस्थापन तथा प्रशासनशाखा

- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रण सम्बन्धी खरिद तथा आपूर्ति सम्बन्धि राष्ट्रिय कानून, नीति, निर्देशिका, गुणस्तर मापदण्ड, प्रोटोकलहरु निर्माण गर्न सहयोग गर्ने ।
- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रण सम्बन्धी औषधि, स्वास्थ्य उपकरण तथा औजारहरुको मापदण्ड एवम् specification bank तयार तथा अध्यावधिक गर्ने ।
- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रण सम्बन्धी आवश्यक पर्नेविशिष्ट किसिमका औषधी तथा स्वास्थ्य सामाग्रीहरुको खरिद तथाप्रदेशस्तरमा आपूर्तिको व्यवस्था गर्ने ।

- एच आइ भी तथा यौन रोग नियन्त्रण सम्बन्धी सम्बन्धित आवश्यक औजार, उपकरण तथा औषधीहरूको प्रदेश तथा स्थानीय स्तरमा खरीद तथा आपूर्ति गर्न सहजिकरण गर्ने ।
- राष्ट्रियस्तरमा आपूर्ति व्यवस्थापन तथा सूचना प्रणालिलाई संस्थागत गर्न समन्वय तथा सहजिकरण गर्ने ।
- केन्द्र अन्तरगतका कार्यालयहरूमा आवश्यक समाग्रीको व्यवस्थापन गर्ने ।
- केन्द्रका कर्मचारीहरूको हाजिर तथा विदा ब्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- केन्द्रका कर्मचारीहरूको ब्यक्तिगत विवरण अध्यावधिक गर्ने ।
- केन्द्र अन्तरगत दर्ता, चलानी सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- केन्द्रको भवनको सुरक्षा, सरसफाई, बत्ति, पानी तथा टेलिफोनको प्रबन्ध लगायत आन्तरिक प्रशासनसम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने ।
- केन्द्रमा रहेका सरसामानहरूको रेखदेख तथा मर्मत सम्भारको ब्यवस्था मिलाउने ।
- केन्द्र अन्तरगत जिन्सी ब्यवस्थापन गर्ने ।
- केन्द्रको कामका सिलसिलामा आईपर्ने अन्य प्रशासनिक कार्यहरू गर्ने ।
- केन्द्रस्तरमा कानूनी परामर्श प्रदान गर्ने ।
- केन्द्र र अन्तरगतका कार्यालयका लागि आर्थिक विवरण तयार गर्ने ।
- केन्द्र अन्तरगत अख्तियारी व्यवस्थापन तथा रकमान्तर गर्ने ।
- केन्द्र अन्तरगतका शाखाहरूको बजेट निकासा गराउने ।
- केन्द्रको आन्तरिक लेखा परिक्षण गराउने ।
- केन्द्रअन्तरगतका कार्यालयहरूको अन्तिम लेखा परीक्षण गराउने ।
- केन्द्र अन्तरगत बेरुजुको लगत राख्ने तथा बेरुजु फछ्यौट गराउने ।
- केन्द्रको कार्य संचालनको निकासा लिने ।
- केन्द्रको दैनिक कार्य संचालनको लागि खर्च भएको रकम भुक्तानी दिने ।
- केन्द्रको आर्थिक तथा आन्तरिक प्रशासन सम्बन्धी मासिक तथा वार्षिक विवरण तयार गर्ने ।
- केन्द्रको आर्थिक प्रशासनसंग सम्बन्धित राय सल्लाह प्रदान गर्ने ।
- संघीयस्तरको वार्षिक कार्य योजना तर्जुमा प्रक्रिया तथा कार्यान्वयनमा समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।

राष्ट्रिय स्वास्थ्य शिक्षा सूचना तथा संचार केन्द्र

कार्यविवरण

१. स्वास्थ्य शिक्षा तथा सामग्री विकास शाखा

- स्वास्थ्य शिक्षा तथा सामग्री विकास सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, रणनीति, कानून तयार गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- स्वास्थ्य शिक्षा तथा सामग्री विकास सम्बन्धी निर्देशिका, प्रोटोकल तथा मापदण्ड एवं गुणस्तर निर्धारण का कार्यहरू गर्ने ।
- ब्यवहार परिवर्तन तथा स्वास्थ्य शिक्षाजन्य सामग्री विकास गर्ने ।
- संघको संलग्नतामा सञ्चालन गर्नुपर्ने सामग्री विकासका लागि सहजिकरण गर्ने ।
- सरोकारवाला निकायहरूसंग समन्वयमा स्वास्थ्य शिक्षा तथा सामग्री विकास गर्ने ।
- अनुगमन तथा मुल्यांकनका आधारमा आवश्यकता अनुसार स्वास्थ्य शिक्षा तथा सामग्रीको परिमार्जन गर्ने ।
- प्रदेशस्तरका स्वास्थ्य शिक्षा तथा सामग्री विकासका लागि प्राविधिक सहयोग गर्ने ।

२. स्वास्थ्य संचार समन्वय शाखा

- स्वास्थ्य संचार सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, रणनीति, कानून तयार गर्न स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- स्वास्थ्य संचार सम्बन्धी निर्देशिका, प्रोटोकल तथा मापदण्ड तथा एवम् गुणस्तर निर्धारणका कार्यहरू गर्ने ।
- स्वास्थ्यका लागि हानिकारक बस्तुहरूको बजारीकरणको तथा संचार सम्बन्धि निर्देशिका, प्रोटोकल तथा मापदण्ड एवम् गुणस्तर निर्धारणका लागि सम्बद्ध निकायहरूसंग समन्वय र सहयोग गर्ने ।
- व्यवहार परिवर्तन तथा स्वास्थ्य संचार सम्बन्धि कार्यहरू समन्वयात्मक रूपमा प्रदेशस्तरमा कार्यान्वयनको लागि सहयोग गर्ने ।

- स्वास्थ्य संचार सम्बन्धी संघस्तरको बार्षिक कार्य योजना तर्जुमामा सहयोग तथा कार्यान्वयन गर्ने ।

३. स्वास्थ्य प्रवर्धन तथा सुर्तिजन्य पदार्थ नियमन शाखा

- स्वास्थ्य प्रवर्धन तथा सुर्तिजन्य पदार्थ नियमन सम्बन्धी राष्ट्रिय नीति, रणनीति, कानून तयार गर्ने स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- स्वास्थ्य प्रवर्धन तथा सुर्तिजन्य पदार्थ नियमन सम्बन्धी निर्देशिका, प्रोटोकल तथा मापदण्ड एवं गुणस्तर निर्धारण का कार्यहरू गर्ने ।
- संबद्ध निकायसँगको समन्वयमा मद्यपान एवं सुर्तिजन्य पदार्थका साथै स्वास्थ्यका लागि हानिकारक बस्तुहरूको बजारीकरणको नियमन गर्ने ।
- संबद्ध निकायसँगको समन्वयमा मद्यपान एवं सुर्तिजन्य पदार्थका साथै स्वास्थ्यका लागि हानिकारक बस्तुहरूको उपभोग निरुत्साहित गर्ने ।
- स्वास्थ्य प्रवर्धन तथा सुर्तिजन्य पदार्थ नियमन सम्बन्धमा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा भएका नविनतम विकासबारे आधारमा सम्बद्ध निकायहरूलाई अद्यावधिक गर्ने तथा राय परामर्श दिने ।
- स्वास्थ्य प्रवर्धन तथा सुर्तिजन्य पदार्थ नियमन सम्बन्धी संघस्तरको बार्षिक कार्य योजना तर्जुमामा सहयोग तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
- स्वास्थ्य प्रवर्धन तथा सुर्तिजन्य पदार्थ नियमन सम्बन्धमा अन्तराष्ट्रिय स्तरमा सम्पर्क विन्दुको रूपमा काम गर्ने ।
- व्यवहार परिवर्तन तथा स्वास्थ्य संचार सम्बन्धि कार्यहरू संघ स्तरमा सञ्चालन गर्ने ।
- विद्यालय स्वास्थ्य लगायतका कार्यक्रम मार्फत ब्यवहार परिवर्तन र स्वास्थ्य प्रवर्धनका लागि संबद्ध निकायसँगको समन्वयमा कार्यक्रम सञ्चालनका लागि सहजिकरण गर्ने ।

४. प्रशासन शाखा

- केन्द्रका लागि आवश्यक खरिद तथा आपूर्ति व्यवस्थापनका कार्यहरू गर्ने ।
- संघीयस्तरको तालिम सम्बन्धी वार्षिक कार्य योजना तर्जुमा प्रक्रिया तथा कार्यान्वयनमा समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।
- केन्द्र अन्तरगतका कार्यालयहरूका सामग्रीको व्यवस्थापन गर्ने ।
- केन्द्रका कर्मचारीहरूको हाजिर तथा विदा ब्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- केन्द्रका कर्मचारीहरूको ब्यक्तिगत विवरण अध्यावधिक गर्ने ।

- केन्द्र अन्तरगत दर्ता, चलानी सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- केन्द्रको भवनको सुरक्षा, सरसफाई, बत्ति, पानी तथा टेलिफोनको प्रबन्ध लगायत आन्तरिक प्रशासन सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने ।
- केन्द्रमा रहेका सरसामानहरूको रेखदेख तथा मर्मत सम्भारको ब्यवस्था मिलाउने ।
- केन्द्र अन्तरगत जिन्सी ब्यवस्थापन गर्ने ।
- केन्द्रको कामका सिलसिलामा आईपर्ने अन्य प्रशासनिक कार्यहरू गर्ने ।
- केन्द्रस्तरमा कानूनी परामर्श प्रदान गर्ने ।
- केन्द्र र अन्तरगतका कार्यालयका लागि आर्थिक विवरण तयार गर्ने ।
- केन्द्र अन्तरगत अख्तियारी व्यवस्थापन तथा रकमान्तर गर्ने ।
- केन्द्र अन्तरगतका शाखाहरूको बजेट निकासी गराउने ।
- केन्द्रको आन्तरिक लेखा परिक्षण गराउने ।
- केन्द्र अन्तरगतका कार्यालयहरूको अन्तिम लेखा परीक्षण गराउने ।
- केन्द्र अन्तरगत बेरुजुको लगत राख्ने तथा बेरुजु फछ्यौट गराउने ।
- केन्द्रको कार्य संचालनको निकासी लिने ।
- केन्द्रको दैनिक कार्य संचालनको लागि खर्च भएको रकम भुक्तानी दिने ।
- केन्द्रको आर्थिक तथा आन्तरिक प्रशासन सम्बन्धी मासिक तथा वार्षिक विवरण तयार गर्ने ।
- केन्द्रको आर्थिक प्रशासनसंग सम्बन्धित राय सल्लाह प्रदान गर्ने ।

राष्ट्रिय जनस्वास्थ्य प्रयोगशाला

कार्यविवरण

१. नसर्ने रोग प्रयोगशाला

-
- नसर्ने रोग प्रयोगशाला सम्बन्धी राष्ट्रिय स्तरमा आवश्यक कानून, नीति तथा मापदण्ड निर्माणका लागि आवश्यक सहयोग गर्ने ।
 - नसर्ने रोग प्रयोगशाला सम्बन्धी निर्देशिका, प्रोटोकल तथा मापदण्ड एवम् गुण्तर निर्धारण सम्बन्धि कार्यहरु गर्ने ।
 - डाइविटिज, किड्नी, लिभर, मुटु तथा अन्य वातावारणीय (एलर्जी), इम्युनोलोजी आदि सम्बन्धी रोगहरुको प्रेषण प्रयोगशाला सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
 - न्यूट्रेसनल, मेटावोलिक तथा हर्मोनल सम्बन्धी रोगहरुहरुको प्रेषण प्रयोगशाला सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
 - सिकलसेल, थाइलोसेमिया तथा अन्य रगत रोगहरुको लागि प्रेषण प्रयोगशाला सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने ।
 - क्यान्सर सम्बन्धी रोगहरुको निदान तथा प्रेषण प्रयोगशाला सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने ।
 - नसर्ने रोगहरुको प्रयोगशाला परीक्षण सम्बन्धमा अनुसन्धानात्मक कार्यहरु सञ्चालन गर्ने र अनुसन्धानका नतिजाहरु देश भर सञ्चालित प्रयोगशालाहरुमा आदन प्रदान गर्ने ।
 - नसर्ने रोगहरुको सर्भिलेन्स सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने साथै प्रदेश भित्रका सर्भिलेन्सका नतिजाहरुका सम्बन्धमा आवश्यकता अनुसार समन्वय गर्ने ।
 - नमुना संकलन सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने ।
 - बिलिङ्ग सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने ।

२. संक्रामक रोग प्रयोगशाला

-
- संक्रामक रोग प्रयोगशाला सम्बन्धी राष्ट्रिय स्तरमा आवश्यक कानून, नीति तथा मापदण्ड निर्माणका लागि आवश्यक सहयोग गर्ने ।
 - संक्रामक रोग प्रयोगशाला सम्बन्धी निर्देशिका, प्रोटोकल तथा मापदण्ड एवम् गुण्तर निर्धारण सम्बन्धि कार्यहरु गर्ने ।

- अर्बोभाइरल तथा जुनोटिक रोग (जे.ई, डेंगु, चिकनगुनिया रोगको सर्भिलेन्स सम्बन्धि कार्यमा सहयोग गर्ने ।
- Immunization Preventable Diseases (दादुरा, रुवेला, पोलियो आदी) सर्भिलेन्स सम्बन्धि कार्यमा सहयोग गर्ने ।
- एण्टिमाइक्रोवियल रेसिस्टेन्स (AMR) को सर्भिलेन्स सम्बन्धी कार्य ।
- खाद्य सामाग्री तथा पानीको गुणस्तर सम्बन्धी माइक्रोवायोलोजिकल सर्भिलेन्स सम्बन्धी कार्य ।
- इमरजिङ तथा रिइमरजिङ रोगहरु (इबोला), सार्स, कोरोना, जिका, आदि सर्भिलेन्स कार्य (BSL3) प्रयोगशाला सञ्चालन ।
- अन्तराष्ट्रियरूपमा ध्यानाकर्षण भै रहेका रोगहरुको प्रेषण प्रयोगशाला (BSL3) सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने ।
- डायरियल रोगहरु, श्वास प्रश्वास सम्बन्धी रोगहरुको, फंगसबाट लाग्ने रोगहरुको तथा इन्फुल्यन्जा सर्भिलेन्स सम्बन्धी परीक्षणको प्रेषण प्रयोगशाला सम्बन्धी कार्यहरु गर्ने ।
- भाईरल रिफरेन्स ल्याब संचालन गर्ने
- परजिवी सम्बन्धि (कालाजार, हात्ति पाईले आदी) प्रेषण प्रयोगशाला संचालन गर्ने ।
- टि.बि. प्रेषण प्रयोगशाला संचालन गर्ने ।
- संक्रामक रोग सम्बन्धी अनुसन्धानात्मक कार्यहरु सञ्चालन गर्ने र अनुसन्धानका नतिजाहरु वितरण गर्ने ।
- महामारी रोकथाम नियन्त्रणको लागि सबै सम्बन्धित शाखा/ उपशाखाका पदाधिकारीहरु समेटिएको एउटा महामारी रोकथाम समिति गठन गरिने छ र उक्त समितिको समन्वयको कार्य इपिडिमियोलोजिस्टले गर्नेछन् ।

3. प्रयोगशाला तथा रक्त सञ्चार सेवा नियमन शाखा

-
- A र B समुहाका समूहका प्रयोगशालाहरुको दर्ता, अनुगमन, मूल्यांकन तथा सञ्चालन अनुमति सम्बन्धी संघीय स्तरका कार्य गर्ने ।
 - रक्त सञ्चार केन्द्रहरुको दर्ता, अनुगमन, मूल्यांकन तथा सञ्चालन सञ्चालन अनुमति सम्बन्धी संघीय स्तरका कार्य गर्ने ।
 - प्रयोगशाला तथा रक्त सञ्चार सेवाहरुको मापदण्ड एवं गुणस्तर निर्धारण तथा सञ्चालन प्रकिया तथा विधिहरुको तयारी तथा अद्यावधिक गर्ने ।
 - संघीय जिम्मेवारीमा रहेका रहेका प्रयोगशालाहरुको अनुगमन तथा सुपरीवेक्षणका कार्यहरु गर्ने ।

- प्रयोगशाला तथा रक्त सञ्चार सेवा सम्बन्धी गुनासोहरूको सम्बोधन गर्ने ।

४. गुणस्तर नियन्त्रण तथा तालिम शाखा

- संक्रामक रोग, क्यान्सर, न्यूट्रेंट रोग तथा रक्त सञ्चार सेवाको गुणस्तर नियन्त्रणको लागि आवश्यक गुणस्तर नियन्त्रण सम्बन्धी नमुनाहरू तयार गर्ने ।
- तयार गरिएका गुणस्तर नियन्त्रण नमुनाहरू मासिकरूपमा प्रादेशिक प्रयोगशालाहरूमा पठाउने ।
- प्रादेशिक प्रयोगशालाहरूबाट गुणस्तर नियन्त्रणका लागि पठाइएको नमुनाहरूको परीक्षणको नतिजा संकलन गर्ने, विश्लेषण गर्ने र आवश्यक पृष्ठपोषण गर्ने ।
- गुणस्तर नियन्त्रण कार्यमा सम्लग्न प्रादेशिक प्रयोगशालाहरूको अन साइट भ्रमण गर्ने सेवा गुणस्तर सम्बन्धी कार्यको भौतिकरूपमै निरीक्षण गर्ने ।
- प्रादेशिक प्रयोगशालाहरूका प्रयोगशालाकर्मिहरूमा (ToT) तालिम प्रदान गर्नुका साथै प्रयोगशाला सेवा सञ्चालनकालागि आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- प्रादेशिक प्रयोगशालाहरूमा विश्व स्वास्थ्य संगठन तथा ISO जस्ता संस्थाहरूको मान्यता प्राप्त गराउन आवश्यक सहजीकरण गर्ने ।
- व्याक्टेरियोलोजी सम्बन्धी आधारभूत तालिमका साथै AMR सम्बन्धी तालिमहरू सञ्चालन गर्ने ।

५. प्रशासन तथा आपूर्ति व्यवस्थापन महाशाखा

- प्रयोगशाला व्यवस्थापनका लागि संघीय तहमा खरिद तथा आपूर्ति सम्बन्धि राष्ट्रिय कानून, नीति, निर्देशिका, गुणस्तर मापदण्ड, प्रोटोकलहरू निर्माण गर्न सहयोग गर्ने ।
- प्रयोगशाला व्यवस्थापन सम्बन्धी औषधि, स्वास्थ्य उपकरण तथा औजारहरूको मापदण्ड एवम् specification bank तयार तथा अध्यावधिक गर्ने ।
- प्रयोगशालाका लागि आवश्यक पर्ने विशिष्ट किसिमका औषधी तथा स्वास्थ्य सामाग्रीहरूको खरिद तथा प्रदेशस्तरमा आपूर्तिको व्यवस्था गर्ने ।
- प्रदेश तथा स्थानीय स्तरमा प्रयोगशाला व्यवस्थापन सम्बन्धित आवश्यक औजार, उपकरण तथा औषधीहरूको खरिद तथा आपूर्ति गर्न सहजिकरण गर्ने ।
- राष्ट्रियस्तरमा आपूर्ति व्यवस्थापन सूचना प्रणालिलाई संस्थागत गर्न समन्वय तथा सहजिकरण गर्ने ।
- प्रयोगशाला अन्तरगतका कार्यालयहरूमा आवश्यक सामाग्रीको व्यवस्थापन गर्ने ।
- प्रयोगशालाका कर्मचारीहरूको हाजिर तथा विदा व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- प्रयोगशालाका कर्मचारीहरूको ब्यक्तिगत विवरण अध्यावधिक गर्ने ।

- प्रयोगशाला अन्तरगत दर्ता, चलानी सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- प्रयोगशालाको भवनको सुरक्षा, सरसफाई, बत्ति, पानी तथा टेलिफोनको प्रवन्ध लगायत आन्तरिक प्रशासन सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने ।
- प्रयोगशालामा रहेका सरसामानहरूको रेखदेख तथा मर्मत सम्भारको ब्यवस्था मिलाउने ।
- प्रयोगशाला अन्तरगत जिन्सी ब्यवस्थापन गर्ने ।
- प्रयोगशालाको कामका सिलसिलामा आईपने अन्य प्रशासनिक कार्यहरू गर्ने ।
- प्रयोगशालास्तरमा कानूनी परामर्श प्रदान गर्ने ।
- प्रयोगशाला र अन्तरगतका कार्यालयका लागि आर्थिक विवरण तयार गर्ने ।
- प्रयोगशाला अन्तरगत अख्तियारी व्यवस्थापन तथा रकमान्तर गर्ने ।
- प्रयोगशाला अन्तरगतका शाखाहरूको बजेट निकासी गराउने ।
- प्रयोगशालाको आन्तरिक लेखा परिक्षण गराउने ।
- प्रयोगशाला अन्तरगतका कार्यालयहरूको अन्तिम लेखा परीक्षण गराउने ।
- प्रयोगशाला अन्तरगत बेरुजुको लगत राख्ने तथा बेरुजु फछ्यौट गराउने ।
- प्रयोगशालाको कार्य संचालनको निकासी लिने ।
- प्रयोगशाला अन्तरगत बिलिङको कार्य गर्ने ।
- प्रयोगशालाको दैनिक कार्य संचालनको लागि खर्च भएको रकम भुक्तानी दिने ।
- प्रयोगशालाको आर्थिक तथा आन्तरिक प्रशासन सम्बन्धी मासिक तथा वार्षिक विवरण तयार गर्ने ।
- प्रयोगशालाको आर्थिक प्रशासनसंग सम्बन्धित राय सल्लाह प्रदान गर्ने ।
- संघीयस्तरको वार्षिक कार्य योजना तर्जुमा प्रक्रिया तथा कार्यान्वयनमा समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।

राष्ट्रिय क्षयरोग केन्द्र

कार्यविवरण

१. अनुगमन, मुल्याङ्कन, निगरानी तथा अनुसन्धान शाखा

- क्षयरोगको रोकथाम तथा व्यवस्थापन सम्बन्धी आवश्यक राष्ट्रिय कानून, नीति तथा रणनीति तयार गर्ने स्वास्थ्य तथा जनसंख्या मन्त्रालयलाई सहयोग गर्ने ।
- औषधि संवेदनशील (Drug Sensitive) क्षयरोग तथा औषधि प्रतिरोधी (Drug Resistant) क्षयरोग सम्बन्धी सेवाहरूको अनुगमन तथा मुल्याङ्कनका कार्यहरू गर्ने ।
- औषधि संवेदनशील (Drug Sensitive) क्षयरोग तथा औषधि प्रतिरोधी (Drug Resistant) क्षयरोग सम्बन्धी निगरानी तथा अनुसन्धानका कार्यहरू गर्ने ।
- क्षयरोगको उपचार र नियन्त्रणका सम्बन्धमा अन्तरराष्ट्रिय स्तरमा भएका नविनतम प्रविधि तथा प्रगतिको आधारमा सम्बद्ध निकायहरूलाई अद्यावधिक गर्ने तथा राय परामर्श दिने ।
- क्षयरोग सम्बन्धी अनुगमन तथा मूल्यांकन, सर्भिलेन्स तथा अनुसन्धान सम्बन्धी कार्यका लागि सहयोग गर्ने ।
- क्षयरोग नियन्त्रण सम्बन्धी संघस्तरको बार्षिक कार्य योजना तर्जुमामा सहयोग तथा कार्यान्वयन गर्ने ।
- क्षयरोग व्यवस्थापन सम्बन्धी अन्तरराष्ट्रिय स्तरमा सम्पर्क विन्दुको रूपमा काम गर्ने ।
- क्षयरोग निदान सम्बन्धी प्राविधिक जनशक्ति विकासका लागि आवश्यक समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।
- क्षयरोग नियन्त्रण सम्बन्धी औषधि, उपकरण तथा औजारहरूको खरिद, आपूर्ति व्यवस्थापनको लागि सहजिकरण र सहयोग गर्ने ।
- क्षयरोग नियन्त्रण सम्बन्धी सुचना व्यवस्थापन , तालिम लगायत संघीय कार्यहरूमा समन्वय र सहयोग गर्ने ।
- अन्य सरकारी वा गैह्र सरकारी संघ संस्थाहरूसंग समन्वय गरी क्षयरोग नियन्त्रण र उपचारमा संघीय स्तरका कार्यहरू गर्ने ।
- प्रदेशसँगको समन्वयमा रोग निगरानी तथा अनुसन्धानका गतिविधिको अनुगमन, सुपरिवेक्षण गरी सम्बद्ध निकायहरूलाई पृष्ठपोषण गर्ने ।
- क्षयरोग नियन्त्रण र उपचार सम्बन्धी कार्यक्रमको प्रभावकारी कार्यान्वयनका लागि राष्ट्रिय तथा अन्तरराष्ट्रिय निकायहरूसंग समन्वयका लागि सहजिकरण गर्ने ।

२. क्षयरोग उपचार शाखा

- औषधि संवेदनशील (Drug Sensitive) क्षयरोग सम्बन्धी उपचारात्मक सेवाहरु सम्बन्धी राष्ट्रिय स्तरमा आवश्यक कानून, नीति तथा मापदण्ड निर्माणका लागि आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- औषधि संवेदनशील (Drug Sensitive) क्षयरोग सम्बन्धी निर्देशिका, प्रोटोकल तथा मापदण्ड एवं गुणस्तर निर्धारण सम्बन्धि कार्यहरु गर्ने ।
- औषधि संवेदनशील (Drug Sensitive) क्षयरोग सम्बन्धी उपचारात्मक सेवा सम्बन्धमा संबद्ध निकायहरुको समन्वयमा आवश्यक सेवा प्रदान गर्ने ।
- औषधि संवेदनशील (Drug Sensitive) क्षयरोग निदान सम्बन्धी प्राविधिक जनशक्ति विकासका लागि आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- औषधि संवेदनशील (Drug Sensitive) क्षयरोग निदान, उपचार लगायत विरामीको व्यवस्थापन सम्बन्धी प्राविधिक जनशक्ति विकासका लागि आवश्यक सहयोग गर्ने ।

३. औषधि प्रतिरोधी क्षयरोग उपचार शाखा

- औषधि प्रतिरोधी (Drug Resistant) क्षयरोग सम्बन्धी राष्ट्रिय स्तरमा आवश्यक कानून, नीति तथा मापदण्ड निर्माणका लागि आवश्यक सहयोग गर्ने ।
- औषधि प्रतिरोधी (Drug Resistant) क्षयरोग सम्बन्धी निर्देशिका, प्रोटोकल तथा मापदण्ड एवं गुणस्तर निर्धारण सम्बन्धि कार्यहरु गर्ने ।
- औषधि प्रतिरोधी (Drug Resistant) क्षयरोग सम्बन्धी उपचारात्मक सेवा सम्बन्धमा समन्वयमा आवश्यक सेवा प्रदान गर्ने ।
- औषधि प्रतिरोधी (Drug Resistant) क्षयरोग निदान, उपचार लगायत विरामीको व्यवस्थापन सम्बन्धी प्राविधिक जनशक्ति विकासका लागि आवश्यक सहयोग गर्ने ।

४. प्रशासन तथा आपूर्ति व्यवस्थापन शाखा

- क्षयरोग नियन्त्रणका लागि संघीय तहमा खरिद तथा आपूर्ति सम्बन्धि राष्ट्रिय कानून, नीति, निर्देशिका, गुणस्तर मापदण्ड, प्रोटोकलहरु निर्माण गर्न सहयोग गर्ने ।
- क्षयरोग नियन्त्रणसँग सम्बन्धी औषधि, स्वास्थ्य उपकरण तथा औजारहरुको मापदण्ड एवम् specification bank तयार तथा अध्यावधिक गर्ने ।
- क्षयरोग नियन्त्रणका लागि आवश्यक पर्ने विशिष्ट किसिमका औषधी तथा स्वास्थ्य सामाग्रीहरुको खरिद तथा प्रदेशस्तरमा आपूर्तिको व्यवस्था गर्ने ।
- प्रदेश तथा स्थानीय स्तरमा क्षयरोग नियन्त्रणसँग सम्बन्धित आवश्यक औजार, उपकरण तथा औषधीहरुको खरिद तथा आपूर्ति गर्न सहजिकरण गर्ने ।

- राष्ट्रियस्तरमा आपूर्ति व्यवस्थापन सूचना प्रणालिलाई संस्थागत गर्न समन्वय तथा सहजिकरण गर्ने ।
- केन्द्र अन्तरगतका कार्यालयहरूमा आवश्यक समाग्रीको व्यवस्थापन गर्ने ।
- केन्द्रका कर्मचारीहरूको हाजिर तथा विदा ब्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- केन्द्रका कर्मचारीहरूको ब्यक्तिगत विवरण अध्यावधिक गर्ने ।
- केन्द्र अन्तरगत दर्ता, चलानी सम्बन्धी कार्य गर्ने ।
- केन्द्रको भवनको सुरक्षा, सरसफाई, बत्ति, पानी तथा टेलिफोनको प्रवन्ध लगायत आन्तरिक प्रशासन सम्बन्धी अन्य कार्य गर्ने ।
- केन्द्रमा रहेका सरसामानहरूको रेखदेख तथा मर्मत सम्भारको ब्यवस्था मिलाउने ।
- केन्द्र अन्तरगत जिन्सी ब्यवस्थापन गर्ने ।
- केन्द्रको कामका सिलसिलामा आईपने अन्य प्रशासनिक कार्यहरू गर्ने ।
- केन्द्रस्तरमा कानूनी परामर्श प्रदान गर्ने ।
- केन्द्र र अन्तरगतका कार्यालयका लागि आर्थिक विवरण तयार गर्ने ।
- केन्द्र अन्तरगत अखितयारी व्यवस्थापन तथा रकमान्तर गर्ने ।
- केन्द्र अन्तरगतका शाखाहरूको बजेट निकासो गराउने ।
- केन्द्रको आन्तरिक लेखा परिक्षण गराउने ।
- केन्द्र अन्तरगतका कार्यालयहरूको अन्तिम लेखा परीक्षण गराउने ।
- केन्द्र अन्तरगत बेरुजुको लगत राख्ने तथा बेरुजु फछ्यौट गराउने ।
- केन्द्रको कार्य संचालनको निकासो लिने ।
- केन्द्रको दैनिक कार्य संचालनको लागि खर्च भएको रकम भुक्तानी दिने ।
- केन्द्रको आर्थिक तथा आन्तरिक प्रशासन सम्बन्धी मासिक तथा वार्षिक विवरण तयार गर्ने ।
- केन्द्रको आर्थिक प्रशासनसंग सम्बन्धित राय सल्लाह प्रदान गर्ने ।
- संघीयस्तरको वार्षिक कार्य योजना तर्जुमा प्रक्रिया तथा कार्यान्वयनमा समन्वय तथा सहयोग गर्ने ।